Hà Nội mới

Cuối tuần

Ấn phẩm của Báo Hà Nội mới

CƠ QUAN CỦA THÀNH ỦY ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM THÀNH PHỐ HÀ NỘI
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG BỘ, CHÍNH QUYỀN VÀ NHÂN DÂN THỦ ĐÔ

NĂM THỨ 67
SỐ 39 (BỘ MỚI - 77)
THỨ BẢY 28-9-2024

"KÉO" CỘNG ĐỒNG TRỞ VỀ VỚI TRÒ CHƠI DÂN GIAN

XEM TRANG 2-3-4

Học sinh Trường THCS Dịch Vọng (Cầu Giấy) trải nghiệm trò chơi dân gian trong giờ ra chơi. Ảnh: Website Trường THCS Dịch Vọng

"Chạm" vào chèo

TRANG 5

"Chân đi trong phố, hồn trên mái xưa"...

TRANG 7

Hà Nội - nguồn cảm hứng bất tận của sân khấu

TRANG 8

Ở góc độ nào cũng luôn khám phá

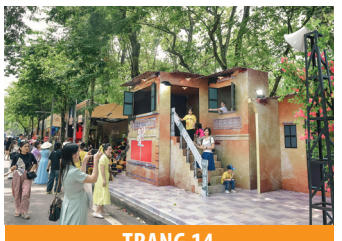
TRANG 9

Mùa ổi cuối cùng

TRANG 11

Thu Hà Nội - điểm nhấn của du lịch Thủ đô

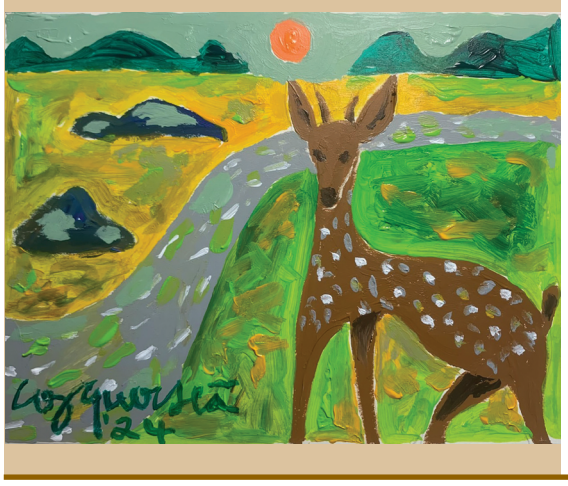

TRANG 14

HÀ NỘI TẠP VĂN

Giữa cánh rừng trưa

TRANG 10

GÓC NHÌN VĂN HÓA

Không thể "lặng im" với chuyển đổi số!

MAI LÂM

Được UBND thành phố Hà Nội chính thức ra mắt, đưa vào hoạt động từ ngày 28-6, ứng dụng Công dân Thủ đô số (iHanoi) nhanh chóng được đông đảo công chức, viên chức và người dân hưởng ứng. Thông qua kênh tương tác này, người dân, doanh nghiệp có thể phản ánh toàn diện các vấn đề về đời sống dân sinh bức xúc tới các cấp chính quyền để tiếp nhận, giải quyết kịp thời. Ứng dụng còn cho phép người dân biết tình hình giao thông trên các tuyến phố thông qua hệ thống camera giám sát giao thông để chọn lộ trình di chuyển thuận lợi, tra cứu về các tuyến xe, tra cứu thông tin "phạt nguội", tiếp cận các bản đồ du lịch, di tích lịch sử, văn hóa… Với những tính

(Xem tiếp trang 4)

SÁNG TẠO ĐỂ HÒA NHỊP ĐƯƠN

HOÀNG LAN

Thời gian cùng với những biến động xã hội và sự thay đổi về không gian văn hóa đã khiến các trò chơi dân gian dần bị lãng quên, hoặc bị thay thế bởi các trò chơi du nhập từ nước ngoài. Tuy nhiên, thời gian gần đây, nhờ sự quan tâm, nỗ lực của các cơ quan chức năng, chính quyền và người dân, nhiều trò chơi dân gian đã có sự trở lại mạnh mẽ, thường xuyên xuất hiện trong các hoạt động cộng đồng.

Học sinh Trường THCS Dịch Vọng (Cầu Giấy) hòa mình vào những trò chơi dân gian. Ảnh: Website Trường THCS Dịch Vọng

Nguồn lực từ truyền thống

Trong kho tàng văn hóa dân gian, không thể không tính tới trò chơi dân gian - nhân tố góp một phần không nhỏ tạo nên diện mạo văn hóa truyền thống dân tộc. Xuất phát từ cuộc sống của người dân lao động "một nắng hai sương", trò chơi dân gian là phương tiện giải trí trong cuộc sống thường ngày, trong các lễ hội, giúp con người xua tan nỗi vất vả, cực nhọc. Cùng với đó, trò chơi dân gian còn được coi là kho tàng cung cấp nội dung và phương pháp giáo dục cho trẻ em - "không thầy, không sách" mà tương đối rõ ràng, đầy đủ.

Mang trong mình giá trị truyền thống tốt đẹp, tuy nhiên, quá trình đô thị hóa, hiện đại hóa đã khiến không gian, môi trường sinh hoạt biến đổi, các trò chơi dân gian dần bị lãng quên, bị cải biến hoặc bị thay thế bởi các trò chơi du nhập từ nước ngoài… Trước thực trạng đó, nhiều cá nhân, tổ chức xã hội đã chung tay "kéo" cộng đồng trở về với trò chơi dân gian. Tháng 10-2023, Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội đã ban hành Kế hoạch số 3511/KH-SGDĐT về Tổ chức trò chơi dân gian trong các cơ sở giáo dục trên địa bàn thành phố Hà Nội đến năm 2025. Theo Giám đốc Sở Giáo dục và Đào tạo Trần Thế Cương, việc đưa trò chơi dân gian vào trường học không chỉ giúp xây dựng phong trào "Trường học thân thiện, học sinh tích cực" mà còn góp phần duy trì, bảo tồn văn hóa truyền thống.

Ngay sau khi kế hoạch nói trên được ban hành, rất nhiều trường học trên địa bàn thành phố Hà Nội đã nhiệt liệt ủng hộ và nhận định đây là hoạt động thiết thực góp phần xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực, đồng thời góp phần bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc. Tại nhiều trường học như Trường Tiểu học Văn Yên (quận Hà Đông), Trường THCS Nguyễn Du (quận Nam Từ Liêm), Trường THCS Nghĩa Tân (quận Cầu Giấy)…, sau những tiết học căng thẳng, học sinh được hòa mình vào các trò chơi dân gian như kéo co, nhảy bao bố, ô ăn quan, nhảy lò cò, cướp cờ, trồng nụ trồng hoa… Tại Trường THCS Chương Dương (quận Hoàn Kiếm), để khuyến khích học sinh tham gia sân chơi lành mạnh, nhà trường đã tổ chức Hội thi trò chơi dân gian vào tháng 1-2024 với sự tham gia của hơn 1.000 học sinh. Tại Trường THCS Nghĩa Tân (quận Cầu Giấy), nhà trường đã tăng cường đổi mới hình thức, phương pháp tuyên truyền, có sự sáng tạo trong tổ chức trò chơi dân gian, như tổ chức thi đấu kéo co vào giờ ra chơi các ngày trong tuần, lồng ghép trò chơi nhảy bao bố trong hoạt động giáo dục ngoài giờ chính khóa, ứng dụng công nghệ thông tin trong hoạt động tuyên truyền (qua mạng xã hội Zalo, Facebook...).

Bên cạnh đó, các viện bảo tàng trên địa bàn Hà Nội như Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam, Bảo tàng Lịch sử quốc gia, Trung tâm hoạt động văn hóa, khoa học Văn Miếu - Quốc Tử Giám, Bảo tàng Hà Nội… cũng góp sức vào việc phát huy nguồn lực truyền thống này trong cuộc sống hiện đại. Vào các dịp lễ, Tết, những nơi này thường tổ chức nhiều trò chơi dân gian như kéo co, nhảy lò cò, múa sạp, rồng rắn lên mây, đi cà kheo, ném còn... để khách tham quan cùng nhau trải nghiệm. Đáng chú ý, việc đưa trò chơi dân gian trở lại cuộc sống hiện đại còn có sự góp sức của rất nhiều bạn trẻ. Cách đây 8 năm, nhóm My Hanoi đã có nhiều hoạt động hướng đến việc khôi phục, quảng bá nhiều trò chơi dân gian, như kéo co, ô ăn quan, nhảy dây… trên phố đi bộ quanh hồ Hoàn Kiếm. Sau đó 2 năm, nhóm Sân đình ra đời với chung mục đích đưa trò chơi dân gian quay trở lại với cuộc sống đương đại nhưng theo một hướng đi mới, đó là hướng đến hoạt động ở các trường học, gắn trò chơi dân gian với các hoạt động tuyên truyền về lối sống xanh, bảo vệ môi trường…

Không chỉ là trò chơi

Trên thực tế, trò chơi dân gian chỉ có thể "sống lại" và tồn tại lâu bền khi có môi trường, không gian riêng. Thế nhưng, theo nhà nghiên cứu văn hóa dân gian Nguyễn Hùng Vĩ: "Nhiều trò chơi hiện nay được phục dựng chỉ với ý nghĩa bảo tồn chứ chưa tạo điều kiện để chúng trở về đời sống, nơi nó được sinh ra".

Có kinh nghiệm trong công tác xây dựng các chương trình giảng dạy về văn hóa Việt và trò chơi dân gian, TS Lư Thị Thanh Lê - giảng viên bộ môn Công nghiệp văn hóa và sáng tạo, Trường Khoa học liên ngành và Nghệ thuật, Đại học Quốc gia Hà Nội, nhận định: Thách thức không thể không nhắc đến khi triển khai trò chơi dân gian trong các nhà trường là còn có người không coi hoạt động giáo dục này như một hình thức thu nhận kiến thức của học sinh. Nhiều cơ sở giáo dục, nhà quản lý có quan niệm rằng, trò chơi dân gian chỉ là hoạt động bổ trợ, tăng cường, nên chỉ cần giới thiệu qua để học sinh nắm được...

Đó là chưa kể khi bắt tay vào triển khai, các trường học thường gặp phải rào cản do không có nhiều tư liệu được biên soạn chi tiết, hấp dẫn; đội ngũ giáo viên trẻ chưa có nhiều trải nghiệm về trò chơi dân gian nên gặp nhiều khó khăn trong công tác tổ chức, tạo sự hứng thú cho trẻ.

Nỗ lực vực dậy văn hóa truyền thống

Chín năm trước, Nghi lễ và trò chơi kéo co được UNESCO đưa vào danh sách Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại, đó là sự khẳng định vị trí, vai trò của trò chơi dân gian trong đời sống đương đại.

G ĐẠI

Không chỉ mang tính chất giải trí, trò chơi dân gian còn đại diện cho văn hóa dân tộc, mang ý nghĩa giáo dục sâu sắc.

Tuy nhiên, để trò chơi dân gian thực sự thấm sâu vào đời sống văn hóa tinh thần, trở thành niềm say mê của con trẻ thì còn nhiều việc phải làm, và đó là một câu chuyện dài. Trước tiên là về phương thức bảo tồn. Lo sợ rằng sự mai một của trò chơi dân gian không chỉ làm biến mất những thú chơi mà còn làm tiêu biến phong tục tập quán, thơ ca truyền khẩu..., ban đầu các bảo tàng trên địa bàn thành phố Hà Nội được coi là nơi "cất giấu an toàn" những giá trị của trò chơi dân gian. Tuy nhiên, những nỗ lực vực dậy văn hóa truyền thống của cả cộng đồng đã chỉ cho chúng ta thấy, bảo tồn các giá trị văn hóa không phải là lưu giữ những giá trị đó trong tủ kính, mà cần phải đánh thức, đưa giá trị văn hóa ấy trở về với cuộc sống thường ngày. Vì thế, không chỉ có các bảo tàng mà cả các trường học, các tổ chức Đoàn, Đội, các trung tâm văn hóa cấp cơ sở, thậm chí là trong mỗi gia đình… cần chung tay tham gia vào công cuộc này. Từ sự đổi mới tư duy ấy, những địa điểm nói trên đã trở thành những bảo tàng "không rào chắn", nơi bất cứ ai cũng có thể "chạm" vào truyền thống.

Bên cạnh đó, quá trình đưa văn hóa truyền thống vào đời sống đương đại còn vấp phải rào cản mang tên "định kiến". Để ứng phó với những suy nghĩ cho rằng trò chơi dân gian là cũ kỹ, không hợp thời cuộc và nhàm chán, những người tham gia vào hành trình khôi phục, bảo tồn trò chơi dân gian phải nỗ lực nghiên cứu để đưa ra những cách thức tổ chức phù hợp. Cần tự hỏi rằng, phải tổ chức như thế nào, tổ chức ở đâu và vào thời điểm nào để trò chơi dân gian được cộng đồng nhiệt tình đón nhận. Giống như cách mà nhóm Sân đình đã làm: Khi nhận ra rằng những đứa trẻ thành phố "không thể cứ mãi lê la kẻ phấn vẽ vôi chơi ô ăn quan trên nền gạch" được, nhóm đã quyết định "hiện đại hóa" trò chơi này. Thế rồi, nhóm đã tự vẽ bàn ô ăn quan và in thành nhiều bản, thay sỏi bằng hạt gỗ… Với một chút "biến tấu", những trò chơi dân gian quen thuộc đã mang theo hơi thở hiện đại, thu hút nhiều người tham gia… Và giá trị truyền thống, nhờ đó, vẫn được tiếp nối nhưng mang một màu sắc mới phù hợp hơn với nhu cầu của xã hội hiện đại.■

TIẾN SĨ TRẦN HỮU SƠN, NGUYÊN PHÓ CHỦ TỊCH HỘI VĂN NGHỆ DÂN GIAN VIỆT NAM:

Đã có những tín hiệu đáng mừng

KHÁNH LINH thực hiện

Nhằm khôi phục, bảo tồn vốn văn hóa truyền thống, tạo sân chơi vui tươi, bổ ích, lành mạnh cho cộng đồng, thời gian qua, nhiều trường học, viện bảo tàng cùng các cá nhân, tổ chức đã khôi phục một số trò chơi dân gian độc đáo của dân tộc. Tuy nhiên, vấn đề đặt ra là khôi phục trò chơi dân gian như thế nào để vừa bảo đảm tính hấp dẫn nhưng các trò chơi vẫn hội tụ đầy đủ nét truyền thống, phù hợp với đời sống đương đại, rõ tính thẩm mỹ... Hànộimới Cuối tuần đã có cuộc trao đổi với Tiến sĩ Trần Hữu Sơn, nguyên Phó Chủ tịch Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam xoay quanh vấn đề này.

- Thưa Tiến sĩ Trần Hữu Sơn, nói đến bảo tồn, khôi phục trò chơi dân gian, điều đầu tiên cần bàn đến là giá trị của loại hình này đối với cộng đồng như thế nào. Theo ông, trò chơi dân gian có vị trí, vai trò như thế nào trong đời sống hiện đại?

- Tôi cho rằng đã là trò chơi, chúng đều có chung vai trò giải tỏa những áp lực trong cuộc sống hiện đại. Để làm tròn vai trò này, trò chơi dân gian phải hội tụ nhiều giá trị. Trước hết, đây là trò chơi nhằm rèn luyện sức khỏe, sự hoạt bát, khéo tay, nhanh mắt. Có những trò chơi do phải đếm (chơi chuyền) hay phải cộng trừ, tính toán các bước đi (trò chơi ô ăn quan) nên chúng còn giúp người chơi nâng cao nhận thức, phát triển trí tuệ, giáo dục tính ganh đua trong sáng, trung thực. Đặc biệt, trò chơi dân gian còn giúp trẻ có tính tập thể, dễ hòa đồng bởi đa số các trò chơi đều không quy định số người chơi nhất định, vì vậy, ít ai phải đứng chờ hoặc bị loại khỏi cuộc chơi. Từ những cuộc vui này, trẻ sẽ phát triển tinh thần cộng đồng, biết nhường nhịn, phối hợp nhóm... Đó cũng là môi trường để trẻ giao lưu, chia sẻ niềm vui và kinh nghiệm...

Với những trò chơi dân gian dành cho người lớn, đa phần thường diễn ra trong các lễ hội làng, ngày tết cổ truyền, đây chính là nơi phổ cập những giá trị truyền thống, nơi giao lưu tình cảm làng xóm quê hương và cũng là dịp để các thế hệ đua tài, đua sức, qua đó tạo nên mối liên kết bền chặt trong cộng đồng.

- Ông đánh giá thế nào về hoạt động khôi phục, bảo tồn trò chơi dân gian ở thời điểm hiện tại?

- Những năm gần đây, nhiều ban, ngành, tổ chức xã hội đã có hoạt động để đưa trò chơi dân gian quay trở lại, gần gũi hơn với mỗi người, đặc biệt là thế hệ trẻ. Tại các lễ hội, các khu vui chơi, các giải thể thao, trò chơi dân gian đã được các địa phương đưa vào thi đấu nhiều hơn và thu hút số lượng lớn người tham gia, cổ vũ. Đặc biệt, trong các trường học, ngành Giáo dục đã đưa các trò chơi dân gian vào hoạt động vui chơi của học sinh trong các buổi ngoại khóa... Đây là những tín hiệu đáng mừng, cho thấy trò chơi dân gian đang dần lấy lại vị trí của mình trong đời sống hiện đại.

Tuy nhiên, theo tôi, số lượng trò chơi dân gian xuất hiện trong đời sống vẫn còn khá khiêm tốn. Đặc biệt, số trò chơi dân gian được đưa vào chương trình ngoại khóa của nhà trường cũng như trong các buổi hội hè, lễ tết chỉ đếm trên đầu ngón tay, loanh quanh chỉ vài trò như nhảy bao bố, đập niêu, bịt mắt bắt dê... Điều này khiến cho thế hệ trẻ nghĩ rằng trò chơi dân gian thật đơn điệu. Trong khi đó, theo tôi tìm hiểu, chỉ một dân tộc trong số 54 dân tộc sống trên đất nước Việt Nam thôi đã có hơn 500 trò chơi dân gian.

Năm 2015, di sản kéo co của Việt Nam đã được UNESCO ghi danh vào danh sách Di sản văn hóa phi vật thể đại diện nhân loại. Ảnh: Internet

- Theo ông, quá đơn điệu và nhàm chán có phải là một trong những khó khăn trong việc khôi phục, bảo tồn trò chơi dân gian hiện nay?

- Đó chỉ là một rào cản trong rất nhiều rào cản. Quá trình đô thị hóa đã làm thay đổi không gian, môi trường sinh hoạt vui chơi của trẻ, đồng nghĩa với việc môi trường để chơi trò chơi dân gian cũng thay đổi. Bên cạnh đó, chương trình học quá tải làm cho trẻ thiếu thời gian vui chơi. Chính những điều đó đã phần nào lý giải vì sao trẻ em ở các đô thị ngày càng ít chơi, thậm chí không biết đến những trò chơi dân gian.

- Vậy phải làm thế nào để trò chơi dân gian thu hút được người chơi và có sức sống bền bỉ trong môi trường đô thị hiện nay, thưa ông?

- Muốn đổi mới trò chơi dân gian thì phải dựa vào vốn dân gian của từng vùng, miền. Điều này rất quan trọng vì mỗi vùng miền sẽ có một kiểu chơi, đạo cụ khác nhau. Chính điều này sẽ làm cho trò chơi dân gian thêm phong phú, nhiều màu sắc hấp dẫn. Tiếp đó, đã là trò chơi dân gian thì phải gắn với môi trường để chơi chứ không phải môi trường giả tạo, bởi như thế thì sẽ chóng chán. Vì thế, tôi cho rằng vào những dịp lễ tết, nhất là Tết Thiếu nhi hay Tết Trung thu, chúng ta nên tổ chức các festival trò chơi, đây sẽ là nơi bung tỏa những trò chơi của nhiều vùng, miền với màu sắc khác nhau, trưng bày những đạo cụ khác nhau, những câu chuyện về trò chơi, sự tích về trò chơi... Từ đó, người ta sẽ thấy trò chơi gắn liền với ẩm thực thế nào, với các sinh hoạt văn hóa ra sao, nó sẽ tăng thêm sự hiểu biết về trò chơi dân gian của người dân, khiến trò chơi dân gian trở nên mới lạ.

Bên cạnh đó, các tổ chức, đoàn thể cần có hoạt động thiết thực hơn nữa để khôi phục trò chơi dân gian bằng các biện pháp như tuyên truyền để quần chúng hiểu về ý nghĩa của việc giữ gìn, bảo lưu trò chơi dân gian. Cần thường xuyên tổ chức trò chơi dân gian tại các trung tâm văn hóa, bảo tàng hoặc tổ chức các cuộc thi trình diễn trò chơi dân gian giữa các vùng...

Tiếp đó, chúng ta cần tiến hành việc điều tra, thống kê số lượng trò chơi dân gian tiêu biểu của từng vùng, miền nhằm tạo điều kiện thuận tiện cho việc quản lý và đề ra chính sách bảo tồn, phát triển, đưa trò chơi dân gian vào đời sống hằng ngày của người dân. Quan trọng hơn, để trò chơi dân gian không bị mai một theo thời gian, công tác tập huấn hướng dẫn cách thức tổ chức chơi những trò chơi dân gian cũng cần được chú trọng, làm sao đó để tổ chức trò chơi dân gian đúng thể lệ, tôn trọng truyền thống nhưng vẫn hấp dẫn...

Với sự chung tay của cộng đồng, cùng việc đẩy mạnh công tác tuyên truyền về tầm quan trọng của trò chơi dân gian đối với việc giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa dân tộc, tôi nghĩ rằng trò chơi dân gian sẽ dần khôi phục, tìm lại vị trí, vai trò của nó trong đời sống hiện đại.

- Xin trân trọng cảm ơn ông!■

Khôi phục trò chơi dân gian - khôi phục giá trị văn hóa quý giá

QUỲNH DƯƠNG

Tại Indonesia, trò chơi dân gian được xác định là di sản phi vật thể, chứa đựng các giá trị văn hóa quý báu của dân tộc. Chính vì vậy, chính quyền nhiều địa phương trên khắp quốc đảo này đang nỗ lực bảo tồn, khôi phục trò chơi dân gian nhằm lưu giữ giá trị truyền thống đặc sắc.

Trò chơi "Batak Lampung" đang được khuyến khích đưa vào chương trình du lịch cộng đồng. Ảnh: Borneo Network.

Theo thống kê, tại Indonesia có tới hàng trăm trò chơi dân gian tiêu biểu cho các bang khác nhau. Trong "cơn lốc" công nghiệp hóa, hiện đại hóa, nhiều trò chơi truyền thống đã dần bị lãng quên, để lại không ít tiếc nuối cho không chỉ những người làm văn hóa. Thật may mắn khi những năm gần đây, sau quá trình phát triển "nóng", các nhà quản lý đã nhận ra tầm quan trọng của việc bảo tồn di sản, bao gồm cả trò chơi dân gian. Nhiều chương trình, dự án khôi phục hoạt động giải trí cổ xưa này đã được triển khai ở nhiều địa phương.

Gần đây nhất, chính quyền tỉnh Lampung, nằm ở phía nam đảo Sumatra, đã lên kế hoạch đưa trò chơi truyền thống có tên gọi "Batak Lampung" thành môn thể thao quốc tế. Đây là trò chơi phổ biến nhất trong lễ hội Gawai tại các nhà dài của cộng đồng người Iban. Hai người chơi sẽ kéo một miếng gỗ và người nào giữ được miếng gỗ cuối cùng sẽ là người chiến thắng. Trò chơi này thử thách sức mạnh của người chơi và giúp củng cố mối quan hệ cộng đồng.

Chủ tịch Liên đoàn quốc gia người Dayak Sarawak, Tiến sĩ Gluma Saban cho biết: "Chúng tôi phải quảng bá và biến trò chơi thành một biểu tượng thể thao, thậm chí là đưa nó lên đấu trường quốc tế để mọi người nhớ tới. Nếu không, "Batak Lampung" sẽ bị mai một".

Ngoài việc thúc đẩy "Batak Lampung" trở thành môn thể thao quốc tế, chính quyền tỉnh thường xuyên khuyến khích khách du lịch trải nghiệm trò chơi này, hướng tới đưa "Batak Lampung" trở thành một hoạt động chính thức trong các chuyến du lịch cộng đồng.

Công việc bảo tồn trò chơi dân gian không chỉ được triển khai bởi chính quyền, nhiều nhà hoạt động, tình nguyện viên cũng tích cực tham gia vào nỗ lực này. Nhà nghiên cứu văn hóa, nghệ thuật Mohamad Zaini Alif là một trong những gương mặt nổi bật tại Indonesia với các dự án khôi phục trò chơi truyền thống. Thông qua nghiên cứu của mình và phát hiện ra hàng trăm trò chơi truyền thống đã bị mai một, ông Mohamad Zaini Alif quyết tâm thành lập một nhóm hỗ trợ có tên gọi Cộng đồng Hong vào năm 2003 ở Bandung, tỉnh Tây Java, để bảo tồn chúng. Cộng đồng này, hiện có hơn 150 thành viên, thường xuyên đến các trường học để giúp đỡ việc đưa các trò chơi truyền thống vào chương trình giảng dạy. Họ tổ chức các lễ hội, tiến hành đào tạo và hướng dẫn trực tuyến về cách chơi các trò chơi truyền thống, cách chế tạo đạo cụ cho trò chơi đó. Ông Mohamad Zaini Alif khuyến khích mọi người ở các vùng khác của Indonesia thành lập cộng đồng của riêng của họ để phục hồi và bảo tồn các trò chơi truyền thống bản địa.

Ông Mohamad Zaini Alif cho biết, những trò chơi truyền thống này không chỉ giúp trẻ em và người lớn duy trì hoạt động vui chơi cùng bạn bè, mà còn là công cụ để dạy trẻ em về sự trung thực, cách làm việc nhóm. Nhưng, dù mang ý nghĩa lớn lao, nhiều trò chơi truyền thống đang dần biến mất, đặc biệt là đối với những người sống ở thành phố do thiếu không gian, không có khả năng tiếp cận vật liệu tự nhiên để làm thiết bị cần thiết và sự cạnh tranh từ đồ chơi, trò chơi điện tử.

Với mong muốn bảo tồn các trò chơi truyền thống, ông Mohamad Zaini Alif cố gắng giới thiệu chúng trở lại cộng đồng thông qua trường học và các khu dân cư. Ông cũng thiết kế để những trò chơi này trở thành hoạt động nhóm trong các doanh nghiệp với hy vọng người lớn yêu thích trò chơi dân gian và sau đó truyền lại cho con cháu.

Ngày nay, giới trẻ mất đi hứng thú với các trò chơi truyền thống và có xu hướng trở nên rụt rè, thiếu kỹ năng xã hội, thiếu tinh thần thể thao và khó chấp nhận thất bại. Thay vì các trò chơi truyền thống, chúng đắm chìm nhiều hơn vào các trò chơi máy tính. Không thể phủ nhận, các trò chơi hiện đại có thể giúp trẻ học công nghệ mới, với lợi thế là không cần phải ra ngoài chơi với những đứa trẻ khác. Tuy nhiên, chơi trò chơi máy tính sẽ làm giảm các hoạt động thể chất và cơ hội giao lưu xã hội của trẻ.

Theo Tiến sĩ Raul Pertierra, Giáo sư xã hội học và nhân chủng học tại Ateneo de Manila, bảo tồn văn hóa và truyền thống chính là bảo tồn gốc rễ của mình. Đó là thương hiệu của mỗi địa phương để khẳng định sự khác biệt đối với những khu vực khác. Tầm quan trọng của trò chơi dân gian thường bị đánh giá thấp, nhưng vai trò của chúng đã ăn sâu vào cấu trúc xã hội và văn hóa qua nhiều thế hệ. Việc bảo tồn trò chơi dân gian nên bắt đầu từ chính người trưởng thành - những người sẽ truyền lại cảm hứng cho con em mình.■

Không thể "lặng im" với chuyển đổi số!

(Tiếp theo trang 1)

năng đó, đây thực sự là kênh kết nối nhanh, thuận tiện giữa chính quyền với người dân, doanh nghiệp.

Nhờ đó, chỉ sau khoảng 1 tháng rưỡi vận hành, đã có hơn 545.000 người dân tiếp cận và sử dụng ứng dụng iHanoi. Hơn 130.000 cán bộ, công chức, viên chức cũng đã cài đặt ứng dụng iHanoi. Những địa phương có nhiều tài khoản sử dụng iHanoi là Chương Mỹ, Bắc Từ Liêm, Hà Đông, Ba Vì và Mỹ Đức… Theo Văn phòng UBND thành phố Hà Nội, tính đến ngày 15-8, đã có 3.268 ý kiến, phản ánh của người dân gửi đến các cơ quan chức năng qua iHanoi. 61/61 cơ quan, đơn vị (30 quận, huyện, thị xã và 31 sở, ban, ngành, đơn vị trực thuộc) đã tiếp nhận, xử lý phản ánh kiến nghị hiện trường được người dân gửi đến và hơn 70% trong số đó đã được xử lý, hồi đáp, khiến đa số người dân bày tỏ sự hài lòng… Đây là những thông tin thực sự khiến không chỉ các cơ quan chức năng mà cả người dân mát lòng, mát dạ.

Tuy nhiên, trong một văn bản mới đây, Văn phòng UBND thành phố Hà Nội đã yêu cầu các địa phương, cơ quan chức năng phải đôn đốc, xử lý và phản hồi kiến nghị, phản ánh của người dân qua ứng dụng iHanoi nhanh, kịp thời hơn. Bởi lẽ, qua theo dõi, Văn phòng UBND thành phố cho biết, nhiều phản ánh, kiến nghị trên iHanoi đã quá hạn mà chưa được xử lý. Cụ thể, quận Nam Từ Liêm dẫn đầu về lượng kiến nghị, phản ánh chưa được xử lý, phản hồi (81); tiếp đó là Sóc Sơn (39), Hoàn Kiếm (35), Đông Anh (26)… Bên cạnh việc chậm xử lý, phản hồi, vẫn còn những kiến nghị chưa được xử lý thỏa đáng, dứt điểm hoặc chưa đạt yêu cầu dẫn đến bị công dân đánh giá ở mức chưa hài lòng. Chắc hẳn những thông tin này khiến nhiều người cảm thấy thất vọng. Đúng là không thể vui khi một số cơ quan chức năng, địa phương vẫn còn tắc trách, chậm chạp trong việc xử lý thông tin hiện trường mà người dân gửi tới. Nhưng, ở một góc độ khác, đây cũng là thông tin đáng mừng.

Mừng, là bởi nhờ iHanoi mà các cơ quan chức năng, chính quyền địa phương không thể tùy tiện "om" hay "bưng bít" thông tin phản ánh của người dân. Đặc biệt, với iHanoi, người dân đã có thể cùng các cơ quan chức năng khác theo dõi, giám sát đến cùng những vấn đề phát sinh tại cơ sở. Đó là ưu thế, mặt tích cực mà chuyển đổi số đã và đang đem lại để góp phần cùng nâng cao hiệu quả quản trị của chính quyền cũng như đời sống của người dân. Với sự chuyển đổi số mạnh mẽ kể trên, rõ ràng, không đơn vị, cá nhân nào có thể "lặng im", không thực hiện trọn chức trách, nhiệm vụ được giao.

MAI LÂM

"Chạm" vào chèo

Bài và ảnh: HỒNG MINH

Xuất hiện khoảng từ thế kỷ X, tới nay, dù có lúc thăng trầm nhưng nghệ thuật chèo vẫn cho thấy sức sống bền bỉ. Tuy nhiên, trong thời đại công nghệ, thế hệ gen Z dường như xa lạ với các loại hình nghệ thuật truyền thống, trong đó có chèo. Vì vậy, để nghệ thuật chèo tới gần thế hệ trẻ, cần có cách tiếp cận mới, giúp các em "chạm" tới di sản một cách hứng khởi.

Cảnh trong vở "Thị Mầu xuyên không".

"Xuyên không" về quá khứ

Vở chèo "Quan Âm Thị Kính" là một trong những tác phẩm kinh điển của nghệ thuật chèo Việt Nam. Vở chèo mang thông điệp về thân phận người phụ nữ trong chế độ phong kiến xưa, phải tuân theo "tam tòng tứ đức", "cha mẹ đặt đâu con ngồi đó" nên không ít người lâm vào cảnh truân chuyên suốt cuộc đời. Và, Thị Kính là một người như thế.

Tuy nhiên, với thế hệ trẻ ngày nay, quả là khó hiểu vì sao Thị Kính phải chịu bao oan khuất mà không hề thanh minh. Tại sao khi bị Thị Mầu vu oan là "tác giả" của đứa con trong bụng, Thị Kính cũng không hé răng nửa lời? Tại sao Thị Kính lại phải giả nam để đi tu?... Để giải đáp cho những câu hỏi đó, thông qua vở diễn "Thị Mầu xuyên không", ê kíp sáng tạo đưa khán giả "xuyên không" về quá khứ, tận mắt chứng kiến diễn biến cùng sự lý giải của "giáo sư biết tuốt" Tommy và cô gái trẻ Lucy trong từng trích đoạn, qua đó giúp khán giả trẻ có cái nhìn sâu sắc hơn về lề thói khắt khe, cổ hủ thời phong kiến, đồng thời thấy được sự tinh tế và tính giáo dục cao trong các tác phẩm chèo.

"Thị Mầu xuyên không" là tác phẩm rút gọn của "Quan Âm Thị Kính" với thời lượng giảm từ gần 3 giờ xuống còn 60 phút. Mặc dù được dàn dựng theo phong cách mới, sử dụng đan xen yếu tố nhạc kịch hiện đại nhưng "Thị Mầu xuyên không" vẫn giữ được "chất" chèo truyền thống qua lời thoại, cấu trúc lớp trò, âm nhạc chèo, phương pháp biểu hiện tính cách nhân vật, tính chất ước lệ và cách điệu... Nhờ vậy, học sinh có thể dễ dàng tiếp cận nghệ thuật chèo, qua đó hình thành tình yêu với văn hóa truyền thống.

"Thị Mầu xuyên không" là một trong những vở diễn nằm trong Dự án Sân khấu học đường giáo dục di sản dành cho học sinh lứa tuổi 8 - 17, do Trung tâm Xúc tiến quảng bá di sản văn hóa phi vật thể Việt Nam (VICH) phối hợp với Nhà hát Chèo Việt Nam thực hiện. Chia sẻ về vở diễn này, Đạo diễn Ninh Quang Trường cho biết: "Kho tàng nghệ thuật chèo có rất nhiều tác phẩm hay, nhưng không phải tác phẩm nào cũng phù hợp để chuyển soạn thành tác phẩm sân khấu học đường. Trong quá trình tìm hiểu, chúng tôi nhận thấy đây là đề tài vô cùng hấp dẫn dành cho học sinh bởi có thể kết nối tác phẩm gốc "Quan Âm Thị Kính" với tác phẩm mới "Thị Mầu xuyên không" thông qua tính hấp dẫn, bất ngờ liên tục xảy ra trong cuộc đời của Thị Kính. Bằng việc thử nghiệm thủ pháp "xuyên không", chúng tôi đưa các nhân vật trong tác phẩm gốc đến hiện tại và đưa học sinh hiện tại trở về thời kỳ phong kiến để có sự trao đổi, đối thoại, từ đó đưa ra những góc nhìn đa chiều. Đó chính là yếu tố giáo dục trong nghệ thuật biểu diễn".

Bên cạnh vở chèo "Thị Mầu xuyên không", trong khuôn khổ chương trình Sân khấu học đường giáo dục di sản, học sinh còn tham gia nhiều trò chơi tương tác thú vị tại 7 trạm trải nghiệm được thiết kế riêng, mỗi trạm sẽ là một thử thách mà các em phải vượt qua. Tại trạm "Tích tịch tình tang", các em sẽ làm quen với các loại nhạc cụ dân gian truyền thống, nghe các nghệ sĩ chia sẻ về đặc điểm của các loại đàn và so sánh với những nhạc cụ khác trên thế giới. Nhiều em đã ồ lên thích thú khi được nghe các nghệ sĩ chơi những bản nhạc "hot trend" của giới trẻ bằng nhạc cụ dân tộc, mang lại sự cảm nhận hoàn toàn mới lạ. Bên cạnh đó là các trạm trải nghiệm như "Mật mã di sản", "Hế hế hế", "Chiềng làng chiềng chạ", "DJ chèo"... mang tới cho các em tiếng cười và sự tương tác vui nhộn, bổ ích.

Hào hứng chia sẻ sau khi trải nghiệm tại trạm "Tích tịch tình tang", Lưu Minh Hà, học sinh Trường THCS Cầu Giấy (quận Cầu Giấy) cho biết: "Đây là lần đầu tiên em trực tiếp xem một vở chèo và tham gia các trải nghiệm thú vị. Em rất vui vì biết thêm một loại hình nghệ thuật truyền thống và được tìm hiểu về nhạc cụ truyền thống".

Phương pháp tiếp cận mới

Bằng việc đưa ra phương pháp tiếp cận mới với ngôn ngữ hiện đại, chương trình Sân khấu học đường giáo dục di sản với vở diễn "Thị Mầu xuyên không" đã giúp các em học sinh không còn cảm thấy nghệ thuật truyền thống nhàm chán, khó hiểu. Việc tiếp cận theo cách này sẽ khiến những em yêu thích nghệ thuật chèo tiếp tục đến xem bản "full" (đầy đủ) kéo dài 3 giờ. "Chỉ cần 30% số học sinh quay lại xem bản full là chúng tôi thành công rồi, vì điều đó cho thấy đây là cách tiếp cận đúng đắn, và chèo đã "chạm" đến khán giả trẻ" - đạo diễn Ninh Quang Trường chia sẻ.

Ghi nhận và đánh giá cao ý tưởng, phương pháp tiếp cận thế hệ trẻ của Nhà hát Chèo Việt Nam, Phó Cục trưởng Cục Nghệ thuật biểu diễn Hà Minh Thắng cho rằng: "Phương pháp mới này sẽ góp phần thúc đẩy học sinh tìm hiểu sâu hơn về văn hóa truyền thống. Đây cũng là chủ trương của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch trong việc tiếp tục triển khai, giới thiệu văn hóa truyền thống thông qua các loại hình nghệ thuật biểu diễn như chèo, tuồng, cải lương...".

Chương trình Sân khấu học đường giáo dục di sản mang lại lợi ích cho các bên liên quan. Nhờ chương trình trải nghiệm được thiết kế riêng cho học sinh, các nghệ sĩ có dịp làm mới mình, hòa cùng hoạt động của các bạn trẻ và truyền tình yêu nghệ thuật truyền thống cho các em. Nhà hát cũng có cơ hội "đỏ đèn" nhiều hơn, thu hút khán giả nhiều hơn và có thêm nguồn thu để duy trì hoạt động. Còn học sinh có thêm chương trình ngoại khóa bổ ích, đáp ứng yêu cầu học lịch sử, văn hóa địa phương theo chủ trương của Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Với cách tiếp cận mới, lại đáp ứng được mục tiêu của hai ngành Văn hóa, Giáo dục trong việc đưa di sản văn hóa của địa phương vào chương trình học nhằm bồi đắp tình yêu văn hóa truyền thống cho thế hệ trẻ, chương trình Sân khấu học đường giáo dục di sản là một sản phẩm công nghiệp văn hóa điển hình. Nói như Quyền Giám đốc Trung tâm VICH Nguyễn Thị Lệ Quyên, đây là những "điểm chạm nghệ thuật" bằng phương pháp giáo dục. "Những điểm chạm này giúp học sinh không còn xa lạ với nghệ thuật chèo. Như thế sẽ không còn trở lực nào ngăn cản các em tìm hiểu sâu hơn về các loại hình nghệ thuật truyền thống. Đó chính là những gì chúng tôi kỳ vọng khi xây dựng chương trình này".

Đề cập đến việc bảo tồn và phát huy giá trị nghệ thuật chèo truyền thống trong bối cảnh hiện nay, NSND Lê Tuấn Cường, Quyền Giám đốc Nhà hát Chèo Việt Nam chia sẻ: Nghệ thuật chèo trong dòng chảy văn hóa hàng nghìn năm của dân tộc luôn kế thừa và đổi mới để tiếp cận với nhiều thế hệ khán giả. Xã hội thay đổi thì con người phải thay đổi. Vì thế, cần xác định được đối tượng khán giả và nhu cầu của họ để có biện pháp bảo tồn phù hợp, sao cho nghệ thuật chèo truyền thống không bị biến dạng nhưng vẫn mang hơi thở của thời đại. Đặc biệt, cần cho đối tượng khán giả trẻ thấy được cái hay cái đẹp, cái hồn cốt của văn hóa truyền thống để các em hiểu và chủ động tham gia gìn giữ di sản.■

Phố bờ sông

NGUYỄN NGỌC TIẾN

Trận bão lũ đầu tháng 9 vừa qua đã gây úng ngập bãi giữa sông Hồng và các phố ngoài đê dọc sông. Từ trận bão năm 1997 đến nay mới có trận lũ lớn gây úng ngập như vậy. Những bãi xưa đã thành phố từ lâu nên lũ cũng không gây nhiều thiệt hại.

Trước khi Pháp chiếm Hà Nội, dân ngoài bãi sông Hồng thưa thớt. Thời Pháp thuộc, bãi An Dương (nay thuộc phường Yên Phụ, quận Tây Hồ), bãi Phúc Xá (nay là phường Phúc Xá, quận Ba Đình) có tên gọi chung là bãi Cát. Dân đông dần vì hằng năm đều có người dựng lều sinh sống. Đại đa số là tầng lớp dưới đáy xã hội, lam lũ với đủ nghề nặng nhọc như xe tay, xe bò, khuân vác, vớt củi, bán quà rong...

Họ là dân các tỉnh về Hà Nội mưu sinh. Một số ít có nghề thủ công, buôn bán lặt vặt nhưng làm ăn thất bại, trắng tay, không còn chỗ ở nên ra đây dựng lều. Hằng ngày lo kiếm miếng ăn, đến mùa lũ lại lo chạy nước. Người lớn không có giấy tờ tùy thân, vì thế, con đẻ ra không có giấy khai sinh.

Trong báo cáo của Thống sứ Bắc Kỳ gửi toàn quyền Đông Dương Albert Pierre Sarraut năm 1912, có đoạn: "Dân bãi Cát không khai tử vì sợ khai báo phiền hà tốn kém, không giấy tờ lý lịch nên trẻ con không được đi học, người lớn không thể xin được việc làm ở các xí nghiệp". Bệnh tật không có tiền đi nhà thương, hoặc có thì chỉ chữa thuốc Nam, có người vô vọng nằm chờ chết.

Năm 1932, nhà báo Tam Lang nhập vai phu xe sống ngoài bãi đã viết thiên phóng sự "Tôi kéo xe" đăng trên Hà Thành Ngọ Báo gây tiếng vang trong xã hội khi đó. Năm 1936, chính quyền thành phố quyết định di dời nghĩa trang chôn cất người chết vô thừa nhận ở bãi Nghĩa Dũng, vợ chồng nhà tư sản yêu nước Trịnh Văn Bô đã cúng 100 tiểu quách đựng hài cốt.

Năm 1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh được giới thiệu ra ứng cử đại biểu Quốc hội khóa I ở khu vực này. Dân dừng hết công việc ra bãi Phúc Tân (nay là phường Phúc Tân, quận Hoàn Kiếm) mít tinh ủng hộ Người. Trong kháng chiến chống Pháp, bãi Cát và bãi Giữa đã lập đội tự vệ bí mật, có cả dân anh chị tham gia. Sau 60 ngày đêm chiến đấu anh dũng, ngoan cường, cuối tháng 2-1947, Trung đoàn Thủ đô được lệnh rút khỏi Hà Nội, đơn vị tự vệ ở bãi Cát đã âm thầm đưa các chiến sĩ qua sông Hồng an toàn.

Ở An Dương có tới mấy chục gánh xẩm túm lại một chỗ, dân Yên Phụ gọi là trại Xẩm. Ngày đi hát, tối về nấu ăn rồi chui vào trong lều ngủ vạ vật, sớm hôm sau lại kéo nhau ra bến ô tô, xe điện. Cuộc sống khốn cùng nhưng họ đã tham gia đội văn nghệ tuyên truyền, kêu gọi bà con không nghe theo lời xúi giục di cư vào Nam.

Sau ngày tiếp quản Thủ đô, dù còn nhiều việc quan trọng nhưng chính quyền thành phố đã nỗ lực thay đổi diện mạo của khu vực An Dương, Nghĩa Dũng, Phúc Xá và Phúc Tân.

Phố Tứ Liên trong những ngày nước sông Hồng lên cao do ảnh hưởng của cơn bão số 3. Ảnh: Vũ Minh

Xí nghiệp gỗ 42, Mộc Bạch Đằng mọc lên, thu nhận người bãi. Chỉ trong vài năm, hàng loạt dãy nhà tập thể một tầng lợp ngói được xây dựng rồi phân cho người lao động. Quân đội có khu tập thể K95, nhiều tướng tá nhà văn sống ở đây. Từ An Dương kéo xuống Đầm Trấu, bãi trở thành phố bãi hay phố bờ sông. Nhiều người trở thành công nhân, có gạo cung cấp, đau ốm được vào bệnh viện chữa trị không mất tiền, điều trước đó họ không dám mơ.

Xen giữa những phố bãi, thành phố còn xây dựng nhiều trường trung cấp nghề khang trang. Sân vận động Phúc Tân được sửa sang lại thành Câu lạc bộ Thể dục thể thao Long Biên, chiều chiều nhộn nhịp người tập. Chính quyền mới tập hợp người dân lao động tự do vào các hợp tác xã khiến cuộc sống của họ khá ổn định. Các gia đình trồng dâu, ngô hay khoai lang được đưa vào hợp tác xã nông nghiệp nên bãi Giữa xanh ngắt. Tháng 8-1958, thực hiện chủ trương của Ủy ban Hành chính thành phố, Công an quận Hoàn Kiếm đã kê khai, lập sổ hộ tịch, làm chứng minh thư cho người từ 18 tuổi trở lên. Từ dân lao động dưới đáy xã hội, bị khinh rẻ nay đã trở thành người phố, là công dân Hà Nội.

Vì sống ở phố bờ sông nên vào mùa mưa lũ, hàng vạn người phấp phỏng. Trận lũ năm 1968, 1969 và đặc biệt là trận lũ năm 1971 lớn đến mức các cửa đê đều phải hàn khẩu, nước sông mấp mé mặt đê Yên Phụ, Trần Nhật Duật, Trần Quang Khải. Nhiều gia đình phải dựng lều sống tạm hàng chục ngày trên vỉa hè. Những năm bao cấp, hạ tầng ngoài đê chưa được đầu tư nên đường sá lầy lội, thiếu nước sạch trầm trọng, nhưng sau Đổi mới, phố bãi lột xác. Từ khu vực Tứ Liên kéo đến cầu Vĩnh Tuy, hầu hết là nhà bê tông kiên cố, giấy tờ chính chủ. Đường trục chính trải nhựa hay bê tông, điện nước đầy đủ.

Tháng 6-2024, Quốc hội đã cho ý kiến về 2 quy hoạch lớn của Hà Nội. Trong tương lai, khu phố bờ sông sẽ được cải tạo, xây dựng hệ thống công viên cây xanh sinh thái, công viên văn hóa, vui chơi giải trí, quảng trường đô thị..., đảm bảo hành lang thoát lũ và trở thành trục không gian chủ đạo, hấp dẫn của Thủ đô "Văn hiến - Văn minh - Hiện đại".■

TINH HOA HÀ NỘI

Chùa Dục Khánh và điện Huy Văn

Được khởi dựng từ thế kỷ XV, chùa Dục Khánh (hay chùa Huy Văn) nằm trên đất làng Huy Văn thuộc tổng Hữu Nghiêm (huyện Thọ Xương, phủ Phụng Thiên xưa). Ngày nay, chùa nằm giữa ngõ Huy Văn và ngõ Văn Chương (phường Văn Chương, quận Đống Đa, Hà Nội).

Ban đầu, chùa có tên Hoa Văn do nằm bên bến đò Hoa của sông Kim Ngưu và hồ Văn Chương. Tên chùa được ghép lại thành "Hoa Văn" và đọc chệch thành "Huy Văn". Sau này, chùa được vua Lê Thánh Tông (1442 - 1497) đổi tên là "Dục Khánh" để ghi nhớ nơi ngài sinh ra và lớn lên.

Tương truyền, do khủng hoảng thế sự trong kinh thành, bà Tiệp dư Ngô Ngọc Dao - phi tần của vua Lê Thái Tông, phải rời cung ra ở chùa Huy Văn. Lúc này, bà đã mang thai Lê Tư Thành (tên húy của vua Lê Thánh Tông). Năm 1460, sau khi phế truất Lê Nghi Dân, triều đình đón Lê Tư Thành về và lập làm vua. Vua Lê Thánh Tông trị vì đất nước từ năm 1460 đến 1497, được ca ngợi là vị vua có tài thao lược cả về chính trị, quân sự, kinh tế lẫn nông nghiệp, văn học nghệ thuật... Triều đại Lê Thánh Tông là triều đại cực thịnh, đất nước ổn định, kỷ cương nhất trong chế độ phong kiến Việt Nam.

Quần thể chùa Dục Khánh bao gồm chùa Dục Khánh và điện Huy Văn, lối kiến trúc kiểu "tiền Thần, hậu Phật". Điện Huy Văn nằm ở phía trước, gồm 5 gian tiền tế và 3 gian hậu cung nối liền tạo thành hình chữ "Nhị". Bên trong hậu cung có ban thờ lớn, chính giữa là tượng vua Lê Thánh Tông ngồi trên ngai rồng đặt trong khám lớn, bên phải là khám thờ và tượng Quang Thục hoàng thái

Điện Huy Văn.

hậu, bên trái là khám và tượng hoàng hậu - vợ vua Lê Thánh Tông.

Tòa tam bảo chùa Dục Khánh nằm phía sau điện Huy Văn được xây theo kiểu chuôi vồ, có bố cục mặt bằng hình chữ "Đinh", gồm 5 gian tiền đường và 3 gian thượng điện. Ngoài hiên chùa có treo bức hoành phi đề "Dục Khánh thiền tự". Bên trong Phật điện bài trí nhiều lớp tượng Phật xen kẽ với tượng vua Lê Thái Tông và Quang Thục hoàng thái hậu (thân phụ và thân mẫu của vua Lê Thánh Tông), tứ trụ triều đình, tượng Nguyễn Trãi và vợ là Nguyễn Thị Lộ - 2 người đã có công phò trợ mẹ con vua Lê Thánh Tông thuở hàn vi… Ngoài ra, trong khuôn viên chùa Dục Khánh còn có khu nhà Tổ 3 gian, vườn tháp và nhà giảng kinh.

Hiện trong khuôn viên cụm di tích chùa Dục Khánh - điện Huy Văn còn lưu giữ 2 pho tượng cổ là tượng Quang Thục hoàng thái hậu và vua Lê Thánh Tông; tấm bia "Dục Khánh tự bi ký" (1679) và "Trùng tu Huy Văn điện bi ký" (1823); các bức đại tự đề chữ "Hợp đức thần nguyên" và "Hoàng đức lưu phương" ca ngợi Quang Thục hoàng thái hậu và hoàng hậu vợ vua cùng nhiều hiện vật quý khác.

Năm 1996, chùa Huy Văn được xếp hạng Di tích lịch sử quốc gia.

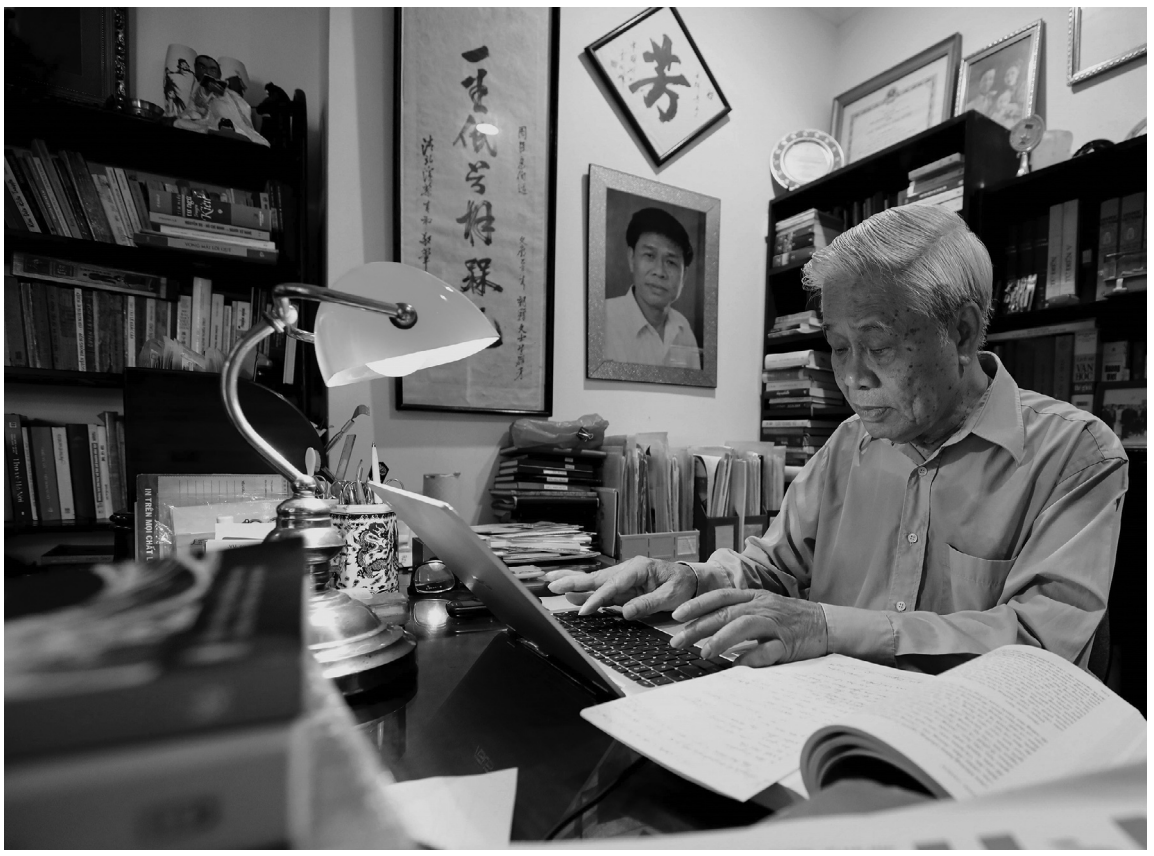
QUỲNH NGỌC

NHÀ THƠ VŨ QUẦN PHƯƠNG:

"Chân đi trong phố, hồn trên mái xưa"...

VÕ HÀ

Cách đây 4 năm, khi nhà thơ Vũ Quần Phương là 1 trong 10 gương mặt được vinh danh Công dân Thủ đô Ưu tú năm 2020, có lẽ nhiều người cho rằng ông là một "ngoại lệ". Họ nghĩ vậy vì trước nay vẫn nghĩ ông sinh ra lớn lên ở đất thành Nam. Thực tế cụ thân sinh ra nhà thơ Vũ Quần Phương là người Nam Định nhưng ông sinh ra ở quê mẹ - xã Phương Canh, phủ Hoài Đức xưa, nay là xã Xuân Phương, Bắc Từ Liêm (Hà Nội). Có lẽ vì thế, Hà Nội luôn chiếm một vị trí quan trọng trong các tác phẩm của ông.

1. Đất Phương Canh đã đi vào câu ca "Mỗ, La, Canh, Cót - tứ danh hương" để chỉ ra những địa danh, ngôi làng đẹp và nổi tiếng ở đất Hà thành những năm đầu thế kỷ trước. Đây là quê ngoại của nhà thơ Vũ Quần Phương. Mẹ ông, vốn là một cô giáo trường làng đã nên duyên với cha ông, quê Nam Định, thời Hà Nội tạm chiếm. Ngày đó, cha ông làm việc trong ngành địa chính, chuyên đi đo đạc ruộng đất. Vài năm sau khi sinh con trai đầu lòng Vũ Ngọc Chúc (tên thật của nhà thơ Vũ Quần Phương) ở phố Hà Văn (Hà Đông), người mẹ bế con theo chồng về công tác ở Quỳnh Côi (Thái Bình). Tháng 2-1946, người cha của Vũ Quần Phương mắc bệnh rồi đột ngột qua đời. Từ đó, cậu bé Chúc mới 6 tuổi cùng với người em gái 3 tuổi và cậu em trai út chào đời chỉ vài tháng sau ngày cha mất sống nhờ gánh hàng trầu cau ở chợ Canh của mẹ và sự cưu mang, bao bọc của gia đình bên ngoại ở làng Canh.

Toàn quốc kháng chiến tháng 12-1946, Vũ Ngọc Chúc được gia đình bên nội đón về Nam Định để làm lễ tuần 100 ngày của ông nội. Không ngờ chuyến đi này đã giữ chân cậu ở Nam Định tận 3 năm. Đến cuối năm 1949, người mẹ lúc bấy giờ đang tản cư ở Phú Thọ cùng hai người con nhỏ vòng về Nam Định để đón Vũ Ngọc Chúc về lại làng Canh. Để ghi nhớ quê cha đất tổ, sau này, khi bước vào thi đàn, Vũ Ngọc Chúc lấy bút danh là Vũ Quần Phương theo tên quê nội - tổng Quần Phương cũ (nay là huyện Hải Hậu, tỉnh Nam Định).

2. Năm 1954, không khí chờ đợi quân ta tiến về giải phóng Thủ đô nên các trường khai giảng muộn. Đang nghỉ hè ở làng Canh quê ngoại, nghe tin thị xã Sơn Tây được giải phóng, Vũ Ngọc Chúc theo một người bác bên ngoại từ làng Canh ra làng Nhổn háo hức lên Sơn Tây để ngóng tin mừng. Các anh lớn con các bác bên ngoại, học sinh cũ của mẹ cậu đều đi kháng chiến cả nên "khi Ta về" (câu nói được ông nhắc nhiều khi nói về giai đoạn Chính phủ ta tiếp quản Thủ đô) cả làng Canh náo nức như sắp được đón con, đón cháu trở về. "Hà Nội những ngày ấy chộn rộn lắm" - nhà thơ Vũ Quần Phương hồi tưởng.

Sau ngày tiếp quản Thủ đô, Vũ Ngọc Chúc bắt đầu vào lớp Đệ ngũ của trường Nguyễn Văn Tố ở phố Phan Bội Châu. Thầy giáo ở trường có nhiều người từng hoạt động cách mạng bí mật, trong đó có thầy Hoài Việt dạy môn văn. "Khi Ta về", Vũ Ngọc Chúc nhận ra người dân ít mặc áo dài hơn. Trước đây, áo dài là trang phục thường ngày thì nay chỉ mang trong các dịp lễ lạt. Đời sống mới với nhiều bộn bề yêu cầu sự giản đơn, tiện xắn tay xây dựng lại Thủ đô. Vũ Ngọc Chúc hòa cùng không khí chiều thứ bảy toàn dân Thủ đô mặc áo cánh ra đường quét đường, vỉa hè, thông cống, những việc trước đó là trách nhiệm của phu quét đường.

Vũ Ngọc Chúc cũng nhận ra "khi Ta về" ai cũng được đi học, kể cả con em nông dân, xã hội bình đẳng hơn nhiều, ai khoe mẽ là bị coi thường. Cách mạng mang lại niềm vui cho toàn dân. Bản thân Vũ Ngọc Chúc lúc bấy giờ đã nhận được học bổng toàn phần, vừa đi học vừa dạy bổ túc văn hóa tối thứ hai, thứ năm hằng tuần, có tiền thù lao, đỡ đần mẹ phần nào nuôi em trai ra Hà Nội trọ học.

3. "Chân đi trong phố, hồn trên mái xưa/ Mái rêu âm dương nắng chiều ngả bóng/ Mùi thơm hoa mộc hay hoa móng rồng/ Mùi thơm bâng khuâng thơm từ trí nhớ..." - Đó là những câu mở đầu bài thơ nhan đề "Đi trong phố cổ Hà Nội" của nhà thơ Vũ Quần Phương viết cách đây 16 năm, khi ông xấp xỉ tuổi 70. Nhìn ông bây giờ và lùi lại chừng ấy thời gian để thấy thời gian không chờ đợi một ai, điều duy nhất còn lại là kỷ niệm. Và, đối với Vũ Quần Phương, kỷ niệm với Hà Nội xưa sống mãi trong những câu thơ vang động, dù có lúc ông tự nhận mình "Quên chữ... quên câu" như tên một tập thơ in năm 2000, hay thời điểm đã viết 6 tập thơ mà vẫn thấy "Giấy mênh mông trắng" (tên tập thơ in năm 2003).

Sinh ra trước Cách mạng Tháng Tám, thấm thía 9 năm kháng chiến gian lao của dân tộc rồi đón bộ đội về tiếp quản Thủ đô, trải qua thời kỳ cùng cơ quan rời Thủ đô để sơ tán, chứng kiến 12 ngày đêm oanh liệt "Hà Nội - Điện Biên Phủ trên không", rồi tiếp tục sống và sáng tác sau khi đất nước hòa bình, đổi mới..., có thể nói nhà thơ Vũ Quần Phương đã trải qua đủ nỗi vui buồn ngọt đắng của các giai đoạn lịch sử, thời đoạn đời người. Ông từng tự nhận: "Chân đã qua nhiều làng/ Mắt đã trông nhiều nước/ Nơi bần hàn rơm rác/ Thành lầu cao phố sang/ Nơi điện tía cung vàng/ Thành bờ lau bãi gió/ Chẳng gì là không thể/ Không gì là nhỏ nhoi/ Chỉ lòng mình lạ thôi/ Càng đi càng thăm thẳm".

Thông thường, khi có tuổi, ý nghĩ và sáng tạo cũng co hẹp dần, nhưng với Vũ Quần Phương, số lượng bài thơ trong các tập của ông tăng dần lên cùng với số tuổi. Tập thơ "Những điều cùng đến" in năm 1983, khi Vũ Quần Phương ngoài 40 tuổi, chỉ 22 bài nhưng đến tập thơ tuổi 63 - "Giấy mênh mông trắng" có tới 56 bài thơ, và sau đó 5 năm, tập "Chỗ ấy sóng..." có tới 65 bài. Năm 2013, cùng với "Tuyển tập thơ Vũ Quần Phương", ông cho ra mắt cuốn "Vũ Quần Phương bình thơ", tập hợp hơn 150 bài bình thơ dân gian, thơ cổ điển, thơ hiện đại và thơ nước ngoài. Ông vẫn viết cho dù đã có trong tay "bộ sưu tập" đủ các giải thưởng danh giá: Giải A của Hội Văn nghệ Hà Nội trong các năm 1967, 1971, 2013; giải A của Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam (1976); Giải A Hội Nhà văn Việt Nam (1984, 1997); Giải A của Liên hiệp các hội Văn học Nghệ thuật Việt Nam (2000, 2004); Giải thưởng Nhà nước về văn học nghệ thuật (2007); Giải thưởng loại A Hội đồng Lý luận phê bình Văn học nghệ thuật Trung ương (2014); danh hiệu Công dân Thủ đô Ưu tú (2020)... Ít ai biết rằng từ rất lâu rồi: "Trái tim ăn đời anh/ Đến phút cuối nó còn nhay nhá mãi.../ Cái chết nấp giữa nguồn nuôi anh sống/ Làm sao anh phải thắng trái tim mình..." ("Bệnh nhân tim").

Thấm thoắt đã 70 năm kể từ "khi Ta về", thế hệ những người chứng kiến thời khắc lịch sử đã rơi rụng nhiều. Hàng cơm nguội trên đường Nghi Tàm xưa giờ cũng chỉ còn sót lại vài cây. Bàn tay run run, nhà thơ Vũ Quần Phương lần giở cuốn album lưu giữ những bức ảnh quý giá ghi lại tuổi thôi nôi, bức ảnh gia đình bên ngoại chụp ở làng Canh và cả hình ảnh những năm ông 14 tuổi, thời điểm "khi Ta về". Ông tiếc mình chưa có câu thơ nào viết về những ngày đó. Rồi nhà thơ tuổi 84 lẩm nhẩm mấy câu thơ của Bằng Việt: "Sông Hồng ơi! Giông bão chẳng thay màu/ Rùa thần thoại vẫn nhô lưng đội tháp/ Chùa Một Cột đổ trên đầu giặc Pháp/ Lại nở xòe trọn vẹn đóa hoa sen/ Dù nhiều điều tôi nhớ tôi quên/ Nhưng Hà Nội trong tôi là vĩnh viễn"...■

CÀ PHÊ CUỐI TUẦN

Đánh thức tinh thần sáng tạo

Theo thông tin từ UBND thành phố Hà Nội, Lễ hội Thiết kế Sáng tạo Hà Nội 2024 sẽ diễn ra từ ngày 9 đến ngày 17-11 với chủ đề "Giao lộ sáng tạo".

Được biết, đây là lần đầu tiên, "Giao lộ sáng tạo" của Thủ đô được thí điểm hình thành dọc theo nhiều công trình di sản tiêu biểu như Cung Thiếu nhi Hà Nội, Nhà khách Chính phủ (Bắc Bộ phủ), Nhà hát Lớn, Bảo tàng Lịch sử Quốc gia, Đại học Tổng hợp... Bên cạnh việc được chiêm ngưỡng một số công trình kiến trúc nổi bật, gắn liền với lịch sử Hà Nội nhưng ít được mở cửa cho khách tham quan như Nhà khách Chính phủ, Nhà hát Lớn, Đại học Tổng hợp..., công chúng sẽ được hòa mình vào hàng trăm hoạt động sáng tạo sôi nổi thuộc các lĩnh vực kiến trúc, thiết kế, mỹ thuật, trình diễn, điện ảnh, quảng cáo... Xuyên suốt các hoạt động này là thông điệp về sự lan tỏa tinh thần sáng tạo.

Có thể thấy, sau 3 lần tổ chức, Lễ hội Thiết kế Sáng tạo Hà Nội không chỉ mở rộng hơn về quy mô, đa dạng hơn về hoạt động mà còn có sự thay đổi đáng kể về vai trò của cộng đồng. Người dân Hà Nội từ chỗ bỡ ngỡ, hân hoan trước các sự kiện đã dần trở thành chủ thể cho nhiều hoạt động trong khuôn khổ Lễ hội Thiết kế Sáng tạo Hà Nội. Và ở lần tổ chức thứ 4 này, vai trò của người dân càng được nhấn mạnh. Theo Ban tổ chức, để sáng tạo không chỉ khu trú trong không gian lễ hội, mà còn lan tỏa đến từng người dân, lễ hội phát đi thông điệp kêu gọi các tổ chức, cá nhân... trên địa bàn thành phố cùng cộng hưởng sáng tạo, trưng bày tại chỗ các "sáng kiến sáng tạo" của mình.

Như vậy, không chỉ thực hiện đúng cam kết khi tham gia Mạng lưới các thành phố sáng tạo của UNESCO với hàng loạt các hoạt động sáng tạo, Hà Nội còn đang nỗ lực biến sáng tạo trở thành một phần động lực của thành phố. Ở đó mỗi người dân được tạo mọi điều kiện để tiếp cận với các hoạt động sáng tạo trên nhiều lĩnh vực, được khai mở về những tiềm năng sáng tạo của thành phố, và đặc biệt, được đánh thức tinh thần sáng tạo để các thế hệ người dân Hà Nội ai cũng có thể trở thành chủ thể sáng tạo. Và có lẽ, đó mới là điều quan trọng nhất, cốt lõi nhất khi Hà Nội muốn củng cố thương hiệu thành phố sáng tạo, xác định vị thế là trung tâm sáng tạo của cả nước, lấy sáng tạo làm động lực phát triển.

SONG NHẬT

Hà Nội - nguồn cảm hứng bất tận của sân khấu

MAI ĐÌNH

Liên hoan sân khấu Thủ đô mở rộng sẽ diễn ra từ ngày 1 đến ngày 10-11. Các nhà hát đang chuẩn bị những kịch mục tiêu biểu nhất nhằm giới thiệu đến công chúng những tác phẩm về đất và người Thăng Long - Hà Nội. Mảnh đất nghìn năm văn hiến với biết bao thăng trầm đã trở thành nguồn cảm hứng sáng tạo quan trọng của sân khấu, cũng là đề tài mà người xem luôn kỳ vọng, ngóng trông những ý tưởng mới, cách thức thể hiện mới.

Tri ân những người con Hà Nội

NSND Thu Huyền - Phó Giám đốc phụ trách Nhà hát Chèo Hà Nội cho biết: Nhà hát Chèo Hà Nội sẽ tham gia Liên hoan sân khấu Thủ đô mở rộng với vở "Người hát ả đào". Cuối tháng 8-2024, vở diễn do tác giả Bùi Vũ Minh viết kịch bản, NSND Hoài Thu đạo diễn này đã được ra mắt khán giả Thủ đô và sẽ có một số suất diễn nhân dịp kỷ niệm 70 năm Ngày Giải phóng Thủ đô tại rạp Đại Nam. "Người hát ả đào" ca ngợi những con người bình dị, lặng thầm, một lòng ủng hộ Việt Minh: Những cô đào hát phố Khâm Thiên, những cô gái làng hoa Ngọc Hà, những công nhân, nghệ sĩ, trí thức... Bên cạnh việc lựa chọn các diễn viên trẻ, tài năng, đạo diễn NSND Hoài Thu còn trau chuốt tỉ mỉ từng chi tiết, từ thiết kế mỹ thuật đến âm nhạc.

Nhà hát Cải lương Hà Nội cũng đã sẵn sàng với vở "Lý Thường Kiệt", tái hiện quãng thời gian vị danh tướng của nhà Lý lãnh đạo cuộc kháng chiến chống quân Tống xâm lược. "Ông là một người con của Thăng Long, có nhiều công lao với dân tộc. Vở diễn như lời tri ân của chúng tôi với bậc tiền nhân" - NSND Hoàng Quỳnh Mai, đạo diễn vở cải lương "Lý Thường Kiệt" cho biết.

Có thể thấy, đề tài về những người con Hà Nội xưa nay luôn được các nhà hát, nhất là các nhà hát truyền thống như tuồng, chèo, cải lương dành cho sự quan tâm đặc biệt. Có thể kể đến vở chèo "Bài ca giữ nước" ("Lý Nhân Tông kế nghiệp") - vở diễn kinh điển của tác giả Tào Mạt, vở cải lương "Luận anh hùng" nói về Thái sư Trần Thủ Độ - người khởi nghiệp nhà Trần, vở cải lương "Vua thánh triều Lê" kể câu chuyện vua Lê Thánh Tông minh oan cho Nguyễn Trãi và Nguyễn Thị Lộ, vở chèo "Trung trinh liệt nữ" kể về công chúa An Tư - một người con gái nhà Trần dám hy sinh để bảo vệ Thăng Long, vở cải lương "Bất tử với Thăng Long" với hình ảnh Tổng đốc Nguyễn Tri Phương tuẫn tiết, giữ trọn nghĩa khí...

Những vở diễn này luôn đề cao tình yêu quê hương đất nước, ngợi ca những điều cao đẹp, ý chí quật cường của ông cha ta trong cuộc chiến chống ngoại xâm. NSND Tự Long, Phó Giám đốc Nhà hát Chèo Quân đội chia sẻ: "Chính vì lịch sử oai hùng của dân tộc đã ăn sâu trong tiềm thức mỗi chúng ta nên khi được dựng lại những tác phẩm sân khấu đề tài lịch sử, ca ngợi những danh thần, những con người một lòng vì dân vì nước, các nghệ sĩ khi được tham gia đều cảm thấy có sự thôi thúc, có trách nhiệm trong đó".

Cảnh trong vở "Người hát ả đào" của Nhà hát Chèo Hà Nội. Ảnh: Nhà hát Chèo Hà Nội

Còn nhiều băn khoăn

Đề tài lịch sử có thể ví như mảnh đất đầy tiềm năng cần sự khai phá. Tuy nhiên, theo nhiều chuyên gia sân khấu, đề tài lịch sử không nên chỉ "loanh quanh" trong những nhân vật quá quen thuộc mà cần mở rộng biên độ, đi sâu vào số phận, cá tính... Cũng có thể từ một số chi tiết, tình tiết nhỏ trong huyền sử, người viết kịch kết nối những chi tiết ấy vào nhau, tạo nên câu chuyện với những thông điệp mới. Với mong muốn những tác phẩm sân khấu phải tạo ra sự khác biệt, cách đón nhận cởi mở và cách tiếp cận không giới hạn, nhà viết kịch Lê Chí Trung thẳng thắn thừa nhận: "Tác phẩm về đề tài lịch sử còn bó hẹp. Chúng ta vẫn chưa mở đường cho sự sáng tạo, cho nhiều góc nhìn khác nhau về đề tài lịch sử. Bởi vì có những tác phẩm thể hiện góc nhìn mới về lịch sử thì người ta bắt đầu e ngại, thường nghĩ đến tính an toàn. Người ta ngại những cái nhìn mới, những đánh giá của người đương thời về những vấn đề, những nhân vật lịch sử".

Trong khi đề tài lịch sử đông đảo về số lượng thì mảng đề tài hiện đại lại trở thành chủ đề bàn luận, lo lắng trong nhiều kỳ liên hoan, hội diễn sân khấu tại Thủ đô bởi sự thiếu vắng. NSND Trung Hiếu, Giám đốc Nhà hát Kịch Hà Nội từng nêu ý kiến: "Hằng năm, ngoài đề tài lịch sử, nhà hát luôn tìm kiếm những đề tài mới, đề tài hiện đại để dàn dựng. Dù có nhiều kịch bản được gửi đến hoặc được đặt hàng riêng từ các đơn vị, cá nhân nhưng kịch mục luôn không đạt chất lượng. Các tác phẩm thường vướng ở một số điểm như nội dung chưa đủ sâu, thông điệp chưa rõ ràng, xây dựng tình huống, tính cách nhân vật chưa nhất quán... Chính vì thế, đã nhiều lần tôi phải động viên anh chị em nghệ sĩ của nhà hát lên ý tưởng, cùng nhau viết và chỉnh sửa kịch bản để dàn dựng". Qua đó, một phần nào cho thấy đội ngũ nhà viết kịch kế cận đang thưa thớt, thiếu vắng những tác giả chuyên nghiệp, có bản lĩnh, mạnh dạn trả lời những băn khoăn của thời đại, nêu lên những tấm gương, dự báo những nguy cơ...

NSND Hoàng Quỳnh Mai, Phó Giám đốc Nhà hát Cải lương Việt Nam cho rằng mảng đề tài hiện đại về Hà Nội không khó, ngược lại đề tài về Hà Nội rất phong phú nhưng xây dựng những tác phẩm sân khấu về Hà Nội luôn đòi hỏi sự tinh tế. "Tôi nghĩ rằng điều quan trọng là mình tìm câu chuyện phù hợp, đâu chỉ có lịch sử thì mới nói được về Hà Nội. Tôi đã thành công trong Liên hoan Sân khấu Thủ đô lần thứ nhất với kịch bản hiện đại "Hà Nội gió mùa", do PGS.TS Nguyễn Thị Minh Thái chuyển thể từ truyện ngắn "Nhiệt đới gió mùa" của nhà văn Lê Minh Khuê. Hãy bắt đầu với nguồn tư liệu trong văn học, bởi Hà Nội luôn là nguồn cảm hứng bất tận của văn học".■

NHẠC SĨ NGUYỄN VĨNH TIẾN:

Ở góc độ nào cũng luôn khám phá

VÂN KHÁNH thực hiện

Nhắc đến Nguyễn Vĩnh Tiến hẳn công chúng đều biết đó là một nhạc sĩ tài hoa với nhiều bài hát đình đám. Anh còn là một nhà thơ đam mê mãnh liệt, bền bỉ và một kiến trúc sư miệt mài với nhiều công trình đô thị đa cực. Sự hòa trộn giữa một nhà thơ, một người viết nhạc và một kiến trúc sư trong con người Nguyễn Vĩnh Tiến tạo ra cá tính nhất quán trong cảm hứng sáng tạo của anh.

- Xin chúc mừng nhạc sĩ, nhà thơ Nguyễn Vĩnh Tiến về tập thơ mang tên "Hỗn độn và khu vườn" vừa ra mắt. Vì sao anh lại vắng bóng lâu như thế sau tập thơ đầu tiên "Những bình minh khác", 20 năm có lẻ đấy ạ?

- Tôi là một gã rất lười in ấn, xuất bản và xuất hiện trước công chúng. Thú thực là tôi có quá nhiều sự bận rộn. Công việc của một kiến trúc sư đòi hỏi tôi phải dành nhiều thời gian. Tất nhiên là tôi làm thơ rất nhiều, bất cứ khi nào tôi cũng nghĩ về thơ ca bởi vì nó là đời sống trong tôi, nó tựa hồ mạch sống luôn tràn chảy. Tôi viết cho chính đời sống của mình, về những gì đang diễn ra quanh mình, về tâm thức làng quê, về sự mất mát và biến động… Tập thơ thứ hai này là gợi ý của Công ty Cổ phần Văn hóa và Truyền thông Nhã Nam, với mong muốn tôi tập hợp những bài thơ lại và xuất bản. Tập thơ gồm 268 trang, được chia làm 5 chương: "Hoa lạ"; "Hỗn độn và khu vườn"; "Trầm cảm đô thị"; "Chàng thơ"; "Hoa nở không tên". Tập thơ mang đến một hình dung về những chặng đường đời, những chặng đường thơ của tôi từ thuở ban đầu, là nỗi háo hức mê say khám phá những khả năng của chữ, thời trưởng thành là hình ảnh con người suy tư buồn bã với câu hỏi "tôi là gì" và mảnh tâm tư đã nhiều phần tìm được chốn bình yên.

- Thơ của Nguyễn Vĩnh Tiến rất đặc biệt và đa dạng, đó là một giọng thơ hiện đại, từng trải, vượt ra ngoài ranh giới của thể loại, vần điệu để khám phá khả năng của ngôn từ... Anh nghĩ sao về nhận xét ấy khi công chúng đọc thơ anh?

- Thơ luôn làm tôi ngạc nhiên. Nó mở ra một không gian mà chính tôi - người kiến trúc chữ - cũng cảm thấy thú vị. Nó bất ngờ như khi vẽ tranh màu nước, màu nọ tự nhiên hòa lẫn vào màu kia tạo nên những vết loang diệu kỳ của cảm xúc. Ngay cả những vụng về, khiếm khuyết trong nét vẩy của cây cọ vẽ, lại thành một hiệu ứng lạ kỳ khiến ta nhận ra những "vết khuyết" của bức tranh chữ. Vết khuyết có sao đâu. Vết khuyết của cuộc đời có khi lại cần thơ lấp đầy. Tôi lấy tên tập thơ là "Hỗn độn và khu vườn" với ý nghĩa rằng, trong cuộc đời mỗi người luôn có sự hỗn độn trong ý nghĩ, sự va đập của đời sống khiến chúng ta luôn trăn trở, âu lo, khao khát, đau đớn… và chúng ta cần tìm một nơi trú ngụ để tìm sự bình yên, tìm thấy chính mình. Khu vườn là chính chúng ta mà cũng là thế giới rộng lớn, chúng ta cần tìm thấy bản ngã của mình.

- Trong anh có 3 con người, là nhà thơ, nhạc sĩ và kiến trúc sư, anh dung hòa như thế nào để làm tròn 3 vai trò ấy?

- Tôi thấy mình luôn đồng nhất, thơ tôi viết luôn có tính nhạc, giai điệu cùng với ca từ luôn quyện hòa vào nhau, thơ và nhạc tương hỗ cho nhau, không thể tách rời. Khi tách khỏi giai điệu, những ca từ đó là một bài thơ hoàn chỉnh, có cấu trúc, lớp lang, nhiều tầng ý nghĩa. Và đó chính là kiến trúc, kiến trúc một tác phẩm thơ hay bài hát, cũng giống như tôi đang thiết kế một công trình vậy. Kiến trúc sư là một nghệ sĩ thiết kế chứ không phải là thợ vẽ, nó là một tổng thể của sự tinh tế, sáng tạo, đó như là tác phẩm nghệ thuật chứ không đơn thuần là một công trình khô cứng. Tôi ở góc độ nào cũng luôn khám phá, sáng tạo và hòa trộn với nhau giữa thơ, nhạc và kiến trúc. Tôi luôn là tôi, một gã hát du ca bất tận, lúc nào cũng yêu, yêu đến chết (cười).

- Một người tài hoa ở nhiều lĩnh vực và đa tình như anh, anh thấy mình giàu có không?

- Tôi luôn thấy mình bất an trước sự vận động của thế giới, của thời cuộc, dù tôi đang có những điều mà người khác ao ước. Tôi viết thơ, làm nhạc, làm kiến trúc, tất cả đều xuất phát từ sự gọi mời của con tim mình, tôi làm bằng sự chân thực. Không tô vẽ, không cố tỏ ra làm khác mà phải đúng là mình. Tôi nghĩ thế này, điều mà chúng ta cần khắc nhớ chính là giá trị con người, mọi thứ khác đều ở phía sau. Tôi thấy tôi giàu có nhất chính là biết yêu thương và chia sẻ. Tôi luôn trăn trở và hoài nghi bởi sự hỗn độn của thế giới này, vì thế tôi viết trong thơ và nhạc những nỗi băn khoăn ấy và cần sự giải đáp.

- Anh có dự định gì trên con đường sắp tới?

- Tôi sống và cống hiến, những gì tôi làm được là sự trải nghiệm của cá nhân. Tôi viết thơ là để giãi bày và đối thoại với chính mình, làm nhạc là để xoa dịu. Mọi thứ đến với tôi thật tự nhiên, tôi không quá xem nặng mọi vấn đề. Với tôi, tất cả đều xuất phát từ nhu cầu tự thân và phải chạm đến con người. Hãy vì con người mà cống hiến.

- Trân trọng cảm ơn nhạc sĩ, nhà thơ Nguyễn Vĩnh Tiến!■

CÂU CHUYỆN ÂM NHẠC

"Ơi cuộc sống mến thương"

Nhạc sĩ Nguyễn Ngọc Thiện.

Những năm 1979 - 1980, hoạt động âm nhạc ở thành phố Hồ Chí Minh có một luồng sinh khí mới với việc ra đời các "nhóm ca khúc chính trị", sáng tác và trình diễn những ca khúc cổ vũ lối sống mới, các phong trào thanh niên... Đúng lúc đó, ca khúc "Ơi cuộc sống mến thương" của nhạc sĩ Nguyễn Ngọc Thiện ra đời, được giới trẻ thành phố Hồ Chí Minh và cả nước đón nhận, yêu thích: "Có chú chim non nho nhỏ/ Cất tiếng líu lo như muốn ngỏ/ Buổi sáng quanh ta như xao động/ Như bầu trời xanh ươm ước mơ".

Nhạc sĩ Nguyễn Ngọc Thiện tâm sự: Năm 1979, thời điểm đất nước mới thống nhất, chiến tranh để lại muôn vàn khó khăn về kinh tế - xã hội. Năm ấy ông đang là sinh viên năm thứ nhất Nhạc viện thành phố Hồ Chí Minh và tham gia Nhóm sáng tác trẻ của Thành Đoàn thành phố Hồ Chí Minh. Trong giờ giải lao một buổi học chính trị, ông mơ màng nhìn ra cửa sổ. Quang cảnh bầu trời rất xanh, nắng vàng và đâu đó trên tán cây xanh, văng vẳng có tiếng chim non ríu rít. Ông liên tưởng đến cuộc sống sinh viên sôi nổi. Hình ảnh những chàng trai, cô gái thanh niên xung phong tươi vui, trẻ trung trong những tấm áo bạc màu vì nắng gió nông trường hiển hiện trong tâm trí ông... Nguyễn Ngọc Thiện đã cảm hứng, sáng tác ca khúc đầu tay "Ơi cuộc sống mến thương" với giai điệu tươi vui, đầy lạc quan, tin yêu vào tương lai cuộc sống: "Cuộc sống hôm nay tuy vất vả/ Nhưng cuộc đời ơi ta mến thương/ Ta đã nghe trong tiếng cười/ Đường tương lai đang rực rỡ/ Ta đã nghe trong tim mình/ Lời yêu thương của con người". Sau đó, ca khúc "Ơi cuộc sống mến thương" đã trở thành chủ đề chính Liên hoan ca khúc Chính trị của Lực lượng Thanh niên xung phong thành phố Hồ Chí Minh tổ chức năm 1980.

Nhạc sĩ Nguyễn Ngọc Thiện sinh 1951 tại Sài Gòn, tốt nghiệp Đại học Y Dược và Nhạc viện thành phố Hồ Chí Minh. Ông xuất thân là bác sĩ, từng là Chủ nhiệm khoa tại Bệnh viện Răng Hàm Mặt Trung ương, thành phố Hồ Chí Minh. Ông từng là Ủy viên Ban Chấp hành Hội Nhạc sĩ Việt Nam, Phó Chủ tịch Hội Âm nhạc thành phố Hồ Chí Minh. Ông được biết đến với nhiều ca khúc nổi tiếng, như "Người mẹ", "Ngọn lửa trái tim", "Như khúc tình ca", "Mùa xuân ơi", "Này người yêu nhỏ xinh", "Cô bé dỗi hờn", "Cơn mưa lao xao". Ông hiện sống tại thành phố Hồ Chí Minh.

Với sự đóng góp tích cực cho cả hai lĩnh vực y học và âm nhạc, Nguyễn Ngọc Thiện đã được tôn vinh là "Thầy thuốc Ưu tú" (năm 2004), được tặng Giải thưởng Nhà nước về Văn học - Nghệ thuật (năm 2012).

HÀ PHONG

HÀ NỘI TẠP VĂN

Giữa cánh rừng trưa

NGỌC NỮ

Minh họa: Công Quốc Hà

Ngày bé, mỗi khi theo ba vào rừng hái măng, tôi lại thả mình nằm dài trên tảng đá đưa mắt ngắm nhìn dòng nước lướt nhẹ trên từng phiến đá nhấp nhô mà qua bao năm tháng đã dệt nên một màu rêu phong xanh mướt. Phía trên cành cây, những tán lá xòe rộng đan xen từng sợi nắng rung rinh. Nắng có lúc thẳng đứng lặng thinh, lúc lại đưa mình theo cơn gió đùa nhau trên chòm lá xanh rồi hắt qua hắt lại trong mắt tôi thứ ánh sáng vàng óng ánh. Dây tầm gửi buông mình giữa không trung như tấm rèm xanh biếc ai đó treo giữa rừng. Tôi khe khẽ khép hàng mi để lắng đọng lại những thanh âm mà thiên nhiên gửi tặng. Tiếng lũ chim chuyền cành cất tiếng véo von gọi bạn. Tiếng con suối không ngừng gảy khúc nhạc róc rách bên tai. Và cả tiếng chú nai con với thân hình nhỏ nhắn bước trên mớ lá khô soàn soạt, chầm chậm uống từng ngụm nước. Khoảnh khắc ấy, tôi như ngừng nhịp thở.

Thi thoảng, tiếng loẹt xoẹt đều đều mỗi khi ba tôi đưa con dao vào sát gốc măng và cắt, tự nhiên hòa nhịp cùng âm điệu của rừng. Tôi nghe cả tiếng bước chân ba từ phía xa xa. Khi thì loẹt quẹt giữa đám lá tre, lúc lại thình thịch mỗi lần ba xoay mình rồi bưng chiếc thúng chứa mấy mụt măng vừa cắt qua bụi cây gần đó. Tôi chầm chậm đi về phía trước, nhìn dáng ba đang lom khom xé bỏ từng lớp áo của gốc măng. Tiếng sột soạt đều đều cho đến khi để lộ ra phần ruột măng trắng nõn.

Qua mỗi đợt mưa lớn, dưới những lùm tre già, nhiều mụt măng thi nhau trồi lên mặt đất. Ba thoăn thoắt đôi chân rồi đưa mắt kiếm tìm. Mớ măng non nằm sát đất, ba dùng mũi dao nhọn khéo léo cắt quanh viền tròn để lấy trọn mụt măng. Măng già đã nhô cao, ba dùng chân mang ủng đá mạnh, khúc măng văng về phía trước. Khi ấy tôi tưởng tượng ba là cầu thủ chuyên nghiệp, một chân đứng vững, một chân co lên rồi lấy đà sút mạnh quả bóng vào khung thành của đối phương. Đôi khi ba lại té chổng quèo vì sút trượt chân, chiếc ủng văng xa đâu chừng ba thước. Ba và tôi nhìn nhau, cười vang cả cánh rừng.

Sau buổi sáng hái măng cật lực mà rôm rả ấy, gia đình ba người chúng tôi ăn cơm trưa ngay tại rừng. Chiếc cà mèn nhôm ba khay đựng được mẹ chuẩn bị từ sáng sớm. Tôi đưa hai tay áp vào chiếc khay đầu tiên đựng đầy cơm trắng, cơm vẫn còn hôi hổi nóng như bếp củi của mẹ còn hâm hấp than nồng. Mớ cá nục khô rim nước mắm ớt tỏi nằm xếp lớp gọn gàng ở khay thứ hai. Con cá nhỏ thó đâu chừng lóng tay mà ăn hết chén cơm vẫn còn hơn nửa. Khay cuối cùng mẹ đựng canh tập tàng, loại canh dân dã được nấu bởi đủ loại rau mọc quanh nhà.

Cũng có khi mẹ chỉ đem theo cái nồi nhôm hai quai cùng vài ba gói mì. Ba kê mấy cục đá cho ngay ngắn làm bếp. Tôi cũng đi loanh quanh nhặt mấy cành khô rồi phụ ba nhóm lửa. Rót nước từ chiếc can nhựa mang theo vào nồi, thi thoảng mẹ lại cời than ra, đút củi vào cho lửa đượm. Trong lúc ấy, tôi cùng ba đi hái rau dại trong rừng, có khi là mớ lá ớt, lúc lại rau trai và cả sam đất. Chờ cho chiếc nồi thổi bùng những bong bóng báo hiệu nước sôi, mẹ cho mớ rau đã rửa sạch vào nồi rồi nêm thêm gia vị. Tôi như chú mèo với cái bụng đói meo, xì xụp chén canh mì gói đơn sơ ấy một cách ngon lành.

Ăn cơm xong xuôi, ba trải tấm bạt to ra khoảng đất vừa dọn sạch. Lấy áo khoác kê đầu, tôi cứ thế chìm vào giấc ngủ, bên tai thi thoảng vẫn nghe tiếng gió xì xào trên ngọn lá. Lần nào cũng vậy, sau giấc ngủ ngắn ban trưa, cả nhà ba người chúng tôi lom khom lượm thêm mớ củi khô. Ba bảo làm như vậy là một công đôi việc, rừng vừa sạch gọn mà mẹ tôi lại có mớ củi đem về hong khô trên gác bếp. Trước khi rời đi, tôi bắt chước dáng vẻ của ba ngày nào, ngoái lại thì thầm lời tạ ơn với cánh rừng xanh ngát. Tôi gửi mong cầu rằng dẫu có bao thử thách, gian nan, rừng vẫn sẽ luôn hiên ngang ở đó, chở che cho những đứa con của mình.■

PHAN THỊ DIÊN

Niềm vui của bé

Xối xả trời đổ mưa
Nước ngập đường trắng ngõ
Gầm gào mây đuổi gió
Em nghỉ học, ở nhà

Vườn tơi tả lá hoa
Bà nghe tin chăm chú
Miền Bắc chìm trong lũ
Thương các bạn của mình

Cạnh nhà bác thương binh
Cùng bố đi vận động
Tình đồng bào sâu nặng
Vì miền Bắc thương yêu

Em thương bạn thật nhiều
Mổ heo đất tiết kiệm
Cũng không cần đo đếm
Gửi các bạn làm quà

Bão lũ sẽ mau qua
Ngày yên bình trở lại
Tình người luôn còn mãi
Các bạn mình cố lên!!!

CAO THANH MINH

Nối vòng tay yêu thương

Ta nối vòng tay chống giặc thiên tai
Mệnh lệnh trái tim ba miền đất nước
Chung sức chung lòng hướng về miền Bắc
Gửi trọn yêu thương chia ngọt sẻ bùi

Vòng tay nhân ái ấm áp tình người
Sát cánh kề vai vượt qua gian khó
Mong ngày nắng lên xua tan bão tố
Cùng nắm chặt tay vang khúc yêu thương

Những chuyến xe nặng tình nghĩa lên đường
Đong đầy tin yêu mọi miền hướng tới
Gửi gắm ân tình tương thân tương ái
Chỉ một chút thôi cũng thấy ấm lòng

Đất nước của tôi đất nước tôi ơi
Trên khắp nẻo đường nối đuôi xe chạy
Cứu trợ đồng bào ngày đêm chẳng ngại
Khắp miền quê hương nắng mới lên rồi.

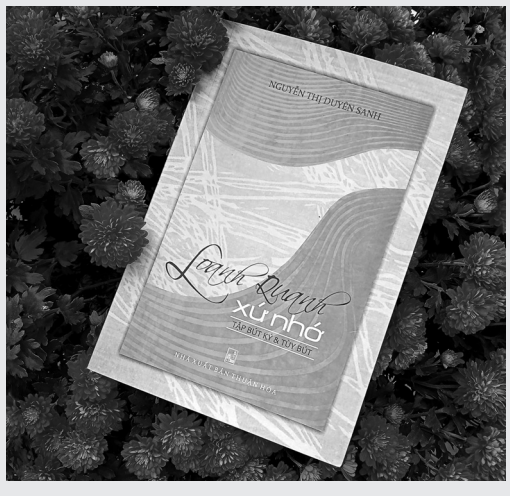
SÁCH HAY

Xứ nhớ để thương

TRANG THÙY

Tập bút ký và tùy bút "Loanh quanh xứ nhớ" (NXB Thuận Hóa) là tác phẩm thứ tư của nhà văn Nguyễn Thị Duyên Sanh, giáo viên dạy văn của một ngôi trường ở Huế. Tập sách chở đầy những cảm xúc, những câu chuyện, những hồi ức của một người Huế yêu Huế thiết tha với biết bao trăn trở, vui buồn, luyến nhớ và cả những luyến tiếc thầm lặng. Thế nhưng, không phải luyến tiếc của sự bảo thủ trước những thay đổi của quê hương khi "khu công nghiệp mọc lên cạnh làng và ruộng đồng như co lại, manh mún, đã thưa dần những lũy tre làng và lối vào nhà giữa hai hàng chè tàu xanh um" mà Duyên Sanh "mừng cho người dân quê tôi đã chạm tay vào những tiện nghi của cuộc sống văn minh. Nhưng tôi bỗng thấy hụt hẫng thế nào khi nhìn những quán cà phê và karaoke ầm ào tiếng nhạc". Chị vẫn thường cảm thấy "lạc loài" khi "ngoái nhìn nhưng biết tìm mãi nơi đâu những sắc màu Tết cũ".

"Loanh quanh xứ nhớ" là những lần điền dã để viết về những nơi chốn đi qua ở xứ Huế: Làng Mỹ Lợi, Rú Chá, làng làm bún Vân Cù, chợ Thông, đình làng An Truyền... Chị kể về những vẻ đẹp, sản vật của địa phương; những di tích, nét văn hóa, ẩm thực, cả những trở trăn của những người muốn gìn giữ truyền thống làng nghề không bị mai một. Để rồi, một Huế hoài niệm với những miền ký ức trong trẻo mà chỉ mới nghe nhắc đến thôi cũng khiến những thế hệ Huế bồi hồi xao xuyến nhớ. Đó là những trái sim, trái móc, những con bột được nhào nặn đủ hình thù sặc sỡ màu sắc, chơi chán rồi nướng lên ăn. Đó là thẩu dưa món, dưa kiệu, là gốc bông thọ đón Tết, tiếng guốc gỗ khô giòn khua vui ngõ xóm du xuân...

Xứ nhớ của Duyên Sanh không chỉ đẹp bởi những chiếc nón bài thơ, những tà áo dài, những nét quê đơn sơ bình dị in hằn trong ký ức, mà còn bởi hình ảnh những người thân yêu đi cùng chị những tháng ngày vất vả. Đó là bài viết "Anh tôi" kể về một người anh hiếu thảo tài hoa, chịu thương chịu khó, nhưng bạc mệnh ra đi khi chưa học xong lớp tám vì một tai nạn. Thú thật khi đọc bài này tôi đã khóc, vì thương, vì hình dung được phần nào thời thanh xuân nhiều trắc trở nhưng có lẽ cũng chính là bề dày trải nghiệm cho những trang viết của người cầm phấn và cầm bút Nguyễn Thị Duyên Sanh.

Đi nhiều và viết nhiều, nên xứ nhớ của chị không chỉ gói gọn ở quê hương Huế mà còn cảm xúc trải dài đến những vùng miền nơi chị đi qua như "Một ngày ở xứ Tiên", "Một thoáng Tràng An"... Đây cũng là nét thú vị trong tùy bút và bút ký "Loanh quanh xứ nhớ" của nhà giáo, nhà văn Nguyễn Thị Duyên Sanh.■

Mùa ổi cuối cùng

Truyện ngắn của NHẤT MẠT HƯƠNG

Minh họa: Lê Trí Dũng

Bà nội tôi mất vào 11 tháng Sáu âm lịch, bốn mươi ngày sau thì ông nội mất. Giỗ bà và ông vì thế rất gần nhau, chỉ tháng trước, tháng sau. Loanh quanh tròn một mùa ổi. Tính bằng mùa ổi bởi khi ông còn sống đã trồng rất nhiều ổi trong vườn và quanh ao. Những cây ổi đi cùng năm tháng.

Tôi không nhớ nổi mặt ông bà vì khi ấy còn quá bé, chỉ hình dung qua hai tấm ảnh mờ mờ trên ban thờ và những lời mẹ kể. Ông cao, gầy, trắng trẻo, rất hiền, dễ tính. Bà thì thấp lùn, nước da ngăm đen lại dãi dầu mưa nắng nên trông có phần khắc khổ. Ngoại hình có vẻ trái ngược, nhưng ông bà lại rất hợp nhau, chắc ông ưng cái nết hay lam hay làm của bà (dù đôi khi nói nhiều, khó tính), còn bà chắc cảm cái nết hòa nhã, nhẹ nhàng, không bao giờ nặng lời của ông.

Vì thế mà khi bà ốm rồi mất, ông như hụt hẫng, chỉ ở lại một mình có hơn tháng rồi cũng đi theo. Không hiểu sao, mỗi khi nghe kể lại chuyện này tôi đều cảm động. Tình cảm là thứ không chỉ nói ra bằng lời mà rõ ràng, sâu sắc nhất phải qua hành động, trạng thái. Ông bà yêu thương và gắn bó với nhau đến như thế, hỏi mấy người làm được?

Tôi đoán những cây ổi trong vườn đều một tay ông trồng và chăm bón. Vì bà có lúc nào ngơi tay với ti tỉ việc ruộng đồng, chợ búa. Mỗi cây ổi được trồng với khoảng cách đan xen rất khéo, vừa không lấn lướt những cây khác, vừa thay nhau chín cho đến hết mùa.

Ngay cổng vào là cây ổi găng, quả cũng như cây - nhỏ nhắn đến mức còi cọc, nhưng nếu trảy đúng tầm thì ăn giòn và ngọt lạ lùng. Nếu cứ vô tình không để ý, một lúc nào đó được cho một quả ở cây này, ai nấy đều bất ngờ, thắc mắc.

Cạnh cầu ao là cây ổi đào, vì bị trèo nhiều nên một số cành đã võng gần xuống mặt nước. Cây này hay chín rộ; đúng thời điểm, có khi trảy được hàng rổ. Nhưng mọi người có vẻ không thích ăn lắm, bọn trẻ con chỉ khoái vì khi cắn một miếng, bên trong hiện ra lớp ruột màu hồng nhạt rất bắt mắt. Người không mặn mà nhưng lũ chim láu linh lại hay tìm trái trên cây này nhất. Và thật lạ, chúng lùng kiểu gì mà những quả bị khoét ăn một góc bao giờ cũng là những quả nằm chót vót, cheo leo đâu đó trên cao, ăn rất thơm và ngọt. Những quả ổi đào như món tráng miệng đầu mùa ổi.

Chính mùa, cây ổi mỡ đoạn giữa bờ ao chín dậy. Bên ngoài trái óng rực một màu vàng bắt mắt, bên trong phần cùi và hạt ngà trắng như được thoa một lớp mỡ gà. Cắn ngập răng một miếng cảm nhận vị ngọt ngậy và hơi béo rất thú vị. Nhưng đừng để ổi mỡ chín quá, vì chín quá sẽ bị mềm, ăn mất ngon. Bác trưởng hay trảy những quả ổi mỡ chín đầu tiên, to và bóng nhất đặt lên ban thờ ông bà trong ngày giỗ. Không hiểu sao, nhìn cây ổi mỡ lặng lẽ bên bờ ao, tôi cứ hình dung dáng ông nội đang tỉ mẩn bên cạnh lúc trưa, lúc sớm. Bóng ông thấp thoáng và nhạt nhòa hòa trong hương ổi nồng nàn.

Cách cây ổi mỡ một đoạn là một cây ổi đặc biệt, đặc biệt vì cái cây này chia làm hai nhánh, tách ra như hai cây riêng biệt nhưng lại chung một gốc. Và cả hai nhánh đó đều đỏ rạp, là là mặt nước như hai cây cầu nhỏ bắc xuống ao. Đây là chỗ chơi hấp dẫn nhất trong vườn của lũ trẻ con, càng hấp dẫn hơn vì toàn phải chơi lén lút bởi bác trưởng mà biết chắc chắn sẽ nghiêm cấm. "Cây ăn quả mà cứ trèo leo thế kia thì quả sau chua loét". Đấy là lời răn đe quen thuộc, nhưng lũ trẻ thì không quan trọng ổi chua hay ngọt vì vườn đâu thiếu những cây khác cho quả. Còn để làm cầu mà trưa trưa được ngồi dưới bóng mát, khỏa chân xuống làn nước trong veo thì chỉ có duy nhất cây này. Và mặc những cấm đoán, những răn đe... hai nhánh cây ổi ngày càng hạ thấp, thậm chí khi nước lên, chúng còn ngâm mình lõng bõng.

Một cây ổi đáng nhớ nữa nằm ở vị trí... gần nhà vệ sinh. Tất nhiên ngày ấy nhà vệ sinh nhà bác là hố xí tro. Không biết có liên quan gì đến vị trí không mà cây ổi ấy cao lớn, xanh tốt nhất vườn. Muốn trèo lên hái quả thường phải là các anh chị lớn, gan góc. Bọn lít nhít chỉ biết đứng dưới ngỏng cổ lên chỉ trỏ và chờ những trái ổi quý hóa được ném xuống rồi vội vàng tìm theo dấu vết dưới đất nhặt lên. Không nhớ giống ổi đó là giống gì nhưng ngon vô cùng, vừa giòn, vừa ngọt, vừa to.

Sau này bác trưởng trồng thêm một số cây ổi giống mới ở giữa vườn là ổi lai. Quả to hơn hẳn những giống ổi cũ của ông nhưng thật lạ, lũ cháu con vẫn chỉ quanh quẩn bên những gốc ổi cũ. Những cây ổi theo thời gian ngày càng già đi nhưng không vụ nào quên ra trái. Trái mỗi vụ có thể nhỏ hơn, ít hơn nhưng mùi vị vẫn thật đậm đà...

Tối qua, mẹ gọi điện bảo sang giỗ bà. Giật mình, thế là đã đến mùa ổi rồi sao?

Sáng hôm sau, tôi chuẩn bị ít hoa quả sang thắp hương. Đưa cho bác trưởng, nhìn lên ban thờ đã thấy những chùm ổi đầu mùa tươi rói được bác xếp ngay ngắn bên những loại quả sang trọng, đắt tiền. Và tôi thấy ánh mắt ông bà trên cao nhìn xuống hiền từ, dễ chịu.

Thắp hương xong, tôi lặng lẽ ra vườn, thăm lại lần lượt từng gốc ổi. Những cái rễ gồ ghề nổi lên như những cục u, những thân cây ngày một nhẵn lì, nâu xám. Và cái thân ổi ngả ngày nào giờ như sắp chìm sâu dưới làn nước trong xanh. Tôi tưởng như nghe lại tiếng cười đùa trong vắt thuở nào. Hùng, cháu nội của bác trưởng ra vườn theo tôi, nhanh nhảu hỏi, cô thích ăn ổi cây nào cháu trảy cho. Cháu trảy cây nào cũng được. Nó trèo thoăn thoắt lên cây ổi đào, loáng cái đã mang xuống vài quả ưng ửng, thơm lừng. Tôi bửa quả ổi ra làm đôi, thứ màu hồng tươi ánh lên gọi mời hấp dẫn. Lâu lắm tôi mới nếm lại thứ ổi ta như thế. Bình thường, chỉ hay mua ổi to, cùi dày của các nhà vườn bên Bắc Giang hay Hưng Yên. Giòn thì giòn thật nhưng sao có được hương thơm ngọt ngào và quyến rũ như những trái ổi nhỏ nhắn mà tròn căng này. Thấy cô ăn nhỏ nhẻ, đứa cháu hỏi: Khó ăn hả cô? Không, ngon lắm; là cô muốn nhẩn nha ăn để tìm lại hương vị ấu thơ thôi. Cô cứ ăn thoải mái đi, lát cháu trảy cho cô một túi mang về, giờ ít người ăn ổi này nên cũng chẳng ai trảy, cứ để có khi rụng đầy vườn cô ạ. Chim chóc có ăn được quả nào thì ăn. Bố cháu đang tính năm sau chặt hết những gốc này đi để trồng cây khác. Cằn cỗi quá rồi! Ôi, chặt hết ư? Nửa trái ổi trên tay tôi tự nhiên rơi xuống thảng thốt. Có nghĩa, năm sau sang ăn giỗ, tôi sẽ không còn gặp lại những gốc ổi thân thương này? Những gốc ổi đã gắn bó với anh chị em tôi suốt những năm tháng hồn nhiên và thiếu thốn. Mà có ít ỏi gì đâu, mười mấy cây ổi với những đặc điểm, tính cách riêng như những người bạn cố tri, bền chặt.

Tôi nhìn quanh khu vườn, những vòm lá đang chập chờn lay động trong nắng gắt. Tiếng chim sâu lích chích chuyền cành, gọi về cả một trời tuổi thơ dịu dàng, trong trẻo. Và hương ổi nhẹ nhàng lan tỏa dẫn bước chân ông nội đi quanh trên nền đất ẩm mục. Dáng bà tất tả phía sau. Mọi thứ nhòe nhoẹt mà sống động lạ lùng.

Các chị gọi hai cô cháu vào ăn cơm vì mọi thứ đã xong xuôi. Lúc ngồi ăn, chuyện trò rôm rả đủ thứ xong lại quay về chủ đề những cây ổi trong vườn. Cô em nhà chú đề nghị, lát ăn xong chị em mình ra chụp ảnh ở vườn ổi nhé, không sau không còn cơ hội nhìn lại nữa. Tất cả đều nhiệt tình hưởng ứng. Và những bức ảnh chiều hôm đó đã kịp lưu lại cho chúng tôi mùa ổi cuối cùng. Mùa ổi vẫn ngọt ngào như bao mùa ổi xa xưa, dù vương lại vị gì như lưu luyến.

Những mùa giỗ sau sẽ không bao giờ còn thấy chùm ổi tươi rói đầu mùa đặt lên ban thờ ông bà. Khu vườn vẫn xanh, vẫn tiếng chào mào, nhưng hương ổi thơm lừng xưa cũ có lẽ chỉ còn lại trong tim.■

Truyện tranh Việt nhìn từ "tượng đài Đôrêmon"

HẠ YẾN

Đã 32 năm kể từ khi chú mèo máy Đôrêmon đến Việt Nam để rồi mở ra một thế giới manga đầy mới lạ và vô cùng hấp dẫn cho độc giả thiếu nhi nước Việt. Không chỉ vậy, sự xuất hiện của bộ truyện tranh "Đôrêmon" đã làm thay đổi tư duy xuất bản của đội ngũ những người làm sách, để đến nay đã có một thị trường truyện tranh Việt thật phong phú, đa dạng...

Đông đảo độc giả đến tham quan triển lãm "Từ Đôrêmon tới Doraemon, 30 năm hành trình mèo máy ở Việt Nam". Ảnh: VICAS Art Studio

"Mốc son" táo bạo

Những năm đầu thập niên 1990, khi biết đến bộ truyện "Đôrêmon" của Nhật Bản rất thành công ở các nước châu Á, Giám đốc NXB Kim Đồng Nguyễn Thắng Vu đã quyết định giới thiệu bộ truyện này tới độc giả Việt. Trước đó, chưa từng có bộ truyện tranh Nhật Bản nào được xuất bản tại Việt Nam, nên đội ngũ thực hiện đều rất bỡ ngỡ. Nhà văn Lê Phương Liên, biên tập viên bộ truyện "Đôrêmon" bản năm 1992 kể lại: "Khi ấy, chỉ có họa sĩ miền Nam mới vẽ được dạng truyện có tranh và lời lồng vào nhau, nên chúng tôi phải vào miền Nam để mời họa sĩ Đức Lâm hợp tác. Việc in ấn cũng được thực hiện tại thành phố Hồ Chí Minh. Khi ấy rất ít người biết tiếng Nhật, tiếng Thái nên chúng tôi phải nhờ đến các "dịch giả" là các phiên dịch ngoại giao, cán bộ đại sứ quán, biên tập viên Đài Tiếng nói Việt Nam để chuyển ngữ truyện "Đôrêmon" nguyên bản tiếng Nhật và phiên bản tiếng Thái. Chúng tôi học theo bản dịch của Thái Lan là vừa dịch vừa biên soạn để "Việt hóa" cho độc giả thiếu nhi trong nước làm quen dần".

Khi tổ chức thực hiện và chuẩn bị xuất bản, nhiều người cho rằng bộ truyện khó có thể bán được bởi khá lạ với độc giả Việt. "Chưa bao giờ vừa mở trang sách ra lại chỉ thấy những chữ "píp píp pịp pịp" "brừm", rồi vừa phải nhìn tranh vừa đọc chữ phối hợp, và cũng không biết xếp thể loại cho truyện "Đôrêmon" này vào đâu, không phải khoa học viễn tưởng, cũng không phải sinh hoạt thiếu nhi" - nhà văn Lê Phương Liên cho biết. Thế nhưng, chỉ sau một tuần phát hành, bộ "tranh truyện hiện đại Nhật Bản Đôrêmon" (4 tập) đã bán hết 40.000 bản và tạo nên một cơn sốt tranh truyện trên toàn quốc. Đặc biệt, con số tái bản theo đơn đặt hàng tưởng như là một "giấc mộng" - 160.000 bản/4 tập - trong bối cảnh ngành xuất bản bấy giờ đang nhiều khó khăn, sách không bán được.

Mở ra một "thời đại" manga tại Việt Nam

Sau 3 năm NXB Kim Đồng phát hành bộ truyện "Đôrêmon" không bản quyền với 78 tập, năm 1996, tác giả Fujiko F Fujio đã đến thăm Việt Nam và hoàn tất thủ tục ký kết bản quyền xuất bản. Và truyện "Đôrêmon" khi tái bản lần thứ nhất, năm 1998, đã trở thành bộ truyện tranh ngoại nhập đầu tiên có bản quyền ở Việt Nam, trước cả khi Việt Nam chính thức gia nhập Công ước Berne về bảo hộ các tác phẩm văn hóa và nghệ thuật. Năm 2010, NXB Kim Đồng chính thức dừng xuất bản các đầu sách với tên gọi "Đôrêmon", thay thế bằng "Doraemon" với bản dịch bám sát theo bản gốc tiếng Nhật cùng quy cách, định dạng và hình thức đọc sách từ phải qua trái như bản gốc.

Cái tên "Doraemon" có vẻ "xa lạ" cùng cách đọc "ngược" này đã từng gây nên nhiều tranh cãi trong cộng đồng người đọc Việt, nhưng cho đến thời điểm này, một thế hệ độc giả nhỏ tuổi trong nước đã hoàn toàn quen thuộc với cách gọi tên nhân vật mới, cách đọc truyện mới. Và không chỉ có "Doraemon", hàng loạt các truyện manga Nhật được xuất bản hoặc tái bản sau này như "Dragon Ball", "Siêu quậy Teppi", "Tsubasa - giấc mơ sân cỏ", "Nhóc Maruko", "Thị trấn mèo"... cũng "định dạng" bám sát bản gốc như vậy. Nhà nghiên cứu độc lập về truyện tranh Nguyễn Anh Tuấn (Chu Kim) nhận định: "Từ ấn bản "Đôrêmon" không bản quyền năm 1992 với hình thức độc nhất vô nhị và nội dung được biên tập để phù hợp với tâm tư, nhận thức của bạn đọc trong những năm đầu mở cửa, tới ấn bản "Đôrêmon" có bản quyền năm 1998 với nội dung hòa hợp giữa tinh thần của bản 1992 và bản gốc đem đến ấn tượng mới mẻ về sự tôn trọng sản phẩm trí tuệ, cho đến ấn bản "Doraemon" từ 2010 trở về sau sát với bản gốc đưa trải nghiệm của độc giả Việt Nam tiệm cận với trải nghiệm của cộng đồng hâm mộ Doraemon trên toàn cầu. Có thể nói, bộ manga này chính là một đại diện tiêu biểu cho quá trình phát triển và hội nhập của ngành xuất bản truyện tranh Việt Nam nói riêng, toàn cảnh văn hóa đại chúng Việt Nam nói chung".

Kể từ sau sự xuất hiện của chú mèo máy thông minh Doraemon đến nay, thị trường truyện tranh manga tại Việt Nam thực sự được nở rộ với lượng người hâm mộ và ủng hộ đông đảo, không chỉ ở độc giả thiếu nhi mà còn cả ở những người trưởng thành. Đặc biệt, sự nở rộ ấy đã mở ra cơ hội cho những bộ truyện tranh "made in Vietnam" chào đời như "Cô tiên xanh", "Tý quậy", "Thần đồng đất Việt", "Sơn goal!", "Mèo mốc", "Gia đình gãi ngứa"... qua đó đã bước đầu "hé lộ" một hy vọng về nền công nghiệp truyện tranh đầy tiềm năng trong tương lai.■

TÁC GIẢ - TÁC PHẨM

"Như là mong manh sắp mất..."

DUY TRÁC

Lâu nay, độc giả vẫn biết đến Nguyễn Việt Hà với danh xưng tác giả "Cơ hội của Chúa" - gắn với cuốn tiểu thuyết đầu tay, gây không ít sóng gió văn đàn Việt đoạn giao thời hai thế kỷ của anh. Quãng mươi mười lăm năm trước, tạp văn bỗng nổi lên phủ sóng thị trường văn học nhờ thị hiếu "ngại đọc dài" của độc giả. Dù chính tác giả cũng hay "giở giọng" tự trào khi nói về tính "mì ăn liền" của tạp văn, nhưng không thể phủ nhận Nguyễn Việt Hà là một trong những cây bút có giọng điệu ấn tượng và trường sức nhất ở thể loại này. Ngắn nên không dễ nén. "Tạp" nhưng rất cần tinh. Đọc tạp văn Nguyễn Việt Hà, nhiều khi người ta đơn giản là thích đọc một cái "giọng" và vì thế không quá chú mục vào những chuyện lỉnh kỉnh cụ thể trong ấy. Đó hẳn là cái duyên với chữ, là "văn" - theo một nghĩa hoàn toàn cổ điển.

Từ "Con giai phố cổ" đến "Mặt của đàn ông" nối vào "Đàn bà uống rượu" và bây giờ là "Giọng của phố", thì vẫn là khúc thức 62 bài ấy (được biết tác giả lấy theo năm sinh Nhâm Dần - 1962 của mình), vẫn phố ấy, người ấy mà thôi. Ta thấy dấu vết của những "trận uống dài liên miên qua trưa tới chiều muộn" - nơi tác giả phóng khoáng hóa thân một tửu đồ vừa hào sảng khí khái Đông phương, vừa tỉnh táo sắc sảo chẻ sợi tóc làm bốn với dư dả minh chứng, biện luận "triết Tây".

Trong không gian Hà Nội của Hà, độc giả cơ hồ nhận ra người viết hình như đã có tuổi, vì anh hay nhớ. Như khi nhớ về một thời xa vắng hẹn hò ở phố: "Phim chiếu bảy rưỡi, nàng chuẩn bị từ năm giờ nhưng tới bảy giờ hai mươi vẫn chưa trang điểm xong. Mà có cái gì đâu, chỉ vì cái áo "bu dông" duy nhất mặc lần đầu hôm Tết bị trẻ con ném pháo thủng bằng lỗ đồng xu. Cả chiều nàng sụt sịt ngồi mạng, vừa thương mình vừa thương người yêu phải bồn chồn đứng đợi ở chỗ cột điện cuối phố" ("Xem phim ở phố"). Độc giả quen thao tác với smartphone và đi xem phim chiếu rạp như cơm bữa ngày hôm nay dễ băn khoăn chẳng biết ông tác giả đang hư cấu hay phi hư cấu. Nhưng cảm xúc long lanh đến mấy mươi năm sau thì làm sao mà hư cấu: "Chao ôi, những cô bạn mang dáng phố của một thời sinh viên cũ kỹ, chắc bây giờ các bạn đều có bằng tiến sĩ rồi nhỉ" ("Duyên và dáng của phố").

Cùng với việc biên niên "hoang đường ở phố", Nguyễn Việt Hà đưa vào tọa độ văn học của mình những gương mặt văn nghệ Hà Nội đương đại. Họ là bạn anh. Một nhạc sĩ nhà thơ nổi tiếng ở mảng phê bình, một "Mr.Blue" họa sĩ thích đeo khăn hồng thành danh nhờ bảng màu độc chói, một đạo diễn già chỉ mê nhạc "đỏ" nghe qua đầu băng cối, một thiếu phụ từng là thiếu nữ cầu Long Biên "vừa biết cắm hoa vừa biết nói tục"...

Hoang đường là thế nhưng ngay cả khi phóng bút vào dòng chảy thời sự nhiễu nhương, Nguyễn Việt Hà cũng có thừa những xã luận nghị luận đanh thép "kiểu phố". Thì hãy xem anh tham gia chống dịch: "Những người tiếp nhận tin đồn nửa chính nửa tà rồi hấp tấp xử lý kém, đa phần đều đáng chê trách, nhất là khi họ có cao bằng cấp. Cứ nhìn rất nhiều ứng xử sau cái đêm Hà Nội minh bạch công bố bệnh nhân "cô vi" thứ 17 thì nhiều người điềm đạm tử tế chợt nhiên buồn bã cười như mếu" ("Độc dược tin đồn").

Sẽ là một sai lầm nếu ai đó yên tâm xếp tạp văn Nguyễn Việt Hà vào cái rọ "giễu nhại". Đương nhiên cần phải thấy, chất uy-mua của tạp văn luôn chuyên chở cả mỹ cảm chân thành hướng thượng, chứ không chỉ là thuần túy những "giễu" với "nhại". Mặt khác ở trường hợp Nguyễn Việt Hà, đây còn là một cánh cửa để bước vào thế giới tiểu thuyết những "Cơ hội của Chúa", "Khải huyền muộn", "Ba ngôi của người", "Thị dân tiểu thuyết", "Tuyệt không dấu vết" và rất nhiều truyện ngắn đặc sắc đô thị của anh - tất cả được gắn kết bằng một chất "giọng" khó lẫn. Đến lượt mình, chính cái "giọng" ấy cũng trở thành một nhân vật, một chủ thể - trữ tình xuyên suốt và nhất quán.

Ở trong khuôn khổ của 62 bài tạp văn lần này, chẳng biết vô tình hay hữu ý, lần đầu tiên nó được gọi tên: "Giọng của phố" - một thứ giọng "càng ngày càng thầm thì, khẽ tới mức như là mong manh sắp mất...".■

Bát nháo thị trường mỹ phẩm trên mạng xã hội

BẢO NGỌC

Những năm gần đây, tình trạng chào bán các loại mỹ phẩm "xách tay" trên các trang mạng xã hội diễn ra tràn lan, khó kiểm soát chất lượng cũng như nguồn gốc xuất xứ... Không ít chị em đã phải chịu hậu quả làn da bị tàn phá, ảnh hưởng sức khỏe vì ham rẻ trót mua phải mỹ phẩm "dỏm".

Hàng nhái, hàng tẩy hạn sử dụng giá rẻ tràn ngập

Hiện nay, nhu cầu chăm sóc sắc đẹp của phụ nữ Việt Nam ngày càng cao. Nắm bắt được nhu cầu làm đẹp của các chị em, nhiều đối tượng kinh doanh đã bất chấp các quy định của pháp luật, sản xuất, buôn bán mỹ phẩm giả, nhái, không rõ nguồn gốc xuất xứ... trên các sàn thương mại điện tử và các nền tảng mạng xã hội. Các lực lượng chức năng đã phát hiện nhiều vụ việc kinh doanh hàng cấm, hàng lậu vận chuyển qua các hình thức chuyển phát, giao hàng nhanh.

Những hoạt động buôn lậu, kinh doanh hàng giả đối với mặt hàng mỹ phẩm ngày càng tinh vi. Bên cạnh đó, nhiều đối tượng cố tình sử dụng các thủ đoạn tẩy date (hạn sử dụng), xóa hạn sử dụng cũ thay bằng hạn sử dụng mới để lừa dối người tiêu dùng hòng trục lợi.

Ngoài ra, các đối tượng vi phạm thường xuyên thay đổi phương thức, thủ đoạn và có sự cấu kết tham gia của các đối tượng trong và ngoài nước từ khâu sản xuất đến khâu phân phối, sử dụng phương tiện kỹ thuật cao để đối phó với các cơ quan chức năng.

Những thùng hàng mỹ phẩm, thực phẩm chức năng các loại được đăng tải "khoe" trên Facebook.
Ảnh: Facebook nhân vật

Siết chặt quản lý các mặt hàng mỹ phẩm

Nhằm ngăn chặn tình trạng tổ chức, cá nhân sản xuất, kinh doanh trái phép các loại mỹ phẩm kém chất lượng trên mạng gây ảnh hưởng đến sức khỏe người tiêu dùng, trong thời gian qua, các cơ quan chức năng thành phố Hà Nội đã nỗ lực ngăn chặn, phát hiện và xử lý nhiều vụ việc vi phạm. Lực lượng Quản lý thị trường Hà Nội và nhiều đoàn kiểm tra liên ngành đã liên tục thu giữ các lô hàng mỹ phẩm, các kho hàng "khủng" không xuất trình được hóa đơn, chứng từ chứng minh nguồn gốc, song tình hình buôn lậu, sản xuất và buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng đối với mặt hàng mỹ phẩm vẫn diễn biến phức tạp.

Mới đây, Cục Quản lý Dược (Bộ Y tế) đã ban hành công văn số 3141/QLD-MP gửi đến Sở Y tế các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương về việc tăng cường công tác quản lý mỹ phẩm. Theo Cục Quản lý Dược, thông qua công tác kiểm tra và thanh tra việc chấp hành pháp luật về sản xuất, buôn bán mỹ phẩm, đã phát hiện một số cơ sở sản xuất, kinh doanh mỹ phẩm không đúng với địa chỉ đã đăng ký trong hồ sơ công bố. Nhiều đơn vị thay đổi địa điểm sản xuất, kinh doanh mà không báo cáo với cơ quan quản lý theo quy định; chưa tuân thủ đầy đủ điều kiện sản xuất mỹ phẩm theo quy định; sản xuất và kinh doanh mỹ phẩm không đạt chất lượng. Một số sản phẩm chưa được cơ quan quản lý Nhà nước có thẩm quyền cấp số tiếp nhận Phiếu công bố; một số sản phẩm mỹ phẩm ghi tính năng, công dụng gây hiểu nhầm là thuốc. Đáng lưu ý, trên internet, các sàn giao dịch thương mại điện tử và mạng xã hội (Facebook, TikTok, Zalo, YouTube...) có tình trạng kinh doanh sản phẩm mỹ phẩm là hàng xách tay, hàng giả, hàng không rõ nguồn gốc xuất xứ. Nhiều cơ sở bán các sản phẩm chưa được cơ quan quản lý Nhà nước có thẩm quyền cấp số tiếp nhận Phiếu công bố sản phẩm mỹ phẩm. Việc quảng cáo sản phẩm không phù hợp với tính năng của sản phẩm mỹ phẩm. Nội dung quảng cáo không phù hợp với tính năng, công dụng trong hồ sơ công bố đã được cấp số tiếp nhận Phiếu công bố sản phẩm mỹ phẩm.

Để khắc phục tình trạng trên và tăng cường hiệu quả quản lý, Cục Quản lý Dược (Bộ Y tế) đề nghị Sở Y tế các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương thực hiện công tác thanh tra, kiểm tra việc thực hiện các quy định của pháp luật về quản lý mỹ phẩm; tập trung vào các doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh mỹ phẩm trên địa bàn.

Các đơn vị chủ động phối hợp chặt chẽ với Ban chỉ đạo 389 địa phương, Cục Quản lý thị trường và các cơ quan chức năng liên quan; tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra mỹ phẩm lưu thông trên thị trường; tập trung kiểm tra hoạt động sản xuất, kinh doanh mỹ phẩm trên các sàn giao dịch thương mại điện tử và mạng xã hội. Trong đó, các địa phương tăng cường giám sát và xử lý các trường hợp quảng cáo mỹ phẩm có tính năng, công dụng vượt quá tính năng và bản chất vốn có của sản phẩm; xử lý các quảng cáo không phù hợp với tính năng, công dụng sản phẩm đã công bố. Cục Quản lý Dược cũng yêu cầu xử lý, xử phạt nghiêm các tổ chức, cá nhân vi phạm; đồng thời thu hồi và tiêu hủy toàn bộ mỹ phẩm không rõ nguồn gốc, xuất xứ, không đạt tiêu chuẩn chất lượng.■

MÁCH BẠN

Mẹo chọn mua mỹ phẩm chính hãng trên các mạng xã hội

Thời đại công nghệ 4.0, chị em chỉ cần một vài cú "click" chuột là có thể chọn mua đủ loại mỹ phẩm cần thiết. Tuy nhiên, việc mua sắm mỹ phẩm trên mạng luôn tiềm ẩn nhiều rủi ro, đòi hỏi phái đẹp cần tỉnh táo "bỏ túi" ngay những cách thức để lựa chọn được sản phẩm chính hãng.

Lựa chọn trang uy tín

Một trong những lưu ý đầu tiên chị em cần ghi nhớ khi mua mỹ phẩm online chính là lựa chọn các trang web, trang mạng xã hội bán hàng uy tín. Chúng ta có thể đặt mua mỹ phẩm trên website trực tiếp của thương hiệu, hoặc từ gian hàng chính hãng đã được xác nhận, các đại lý được phân phối sản phẩm trên những sàn thương mại điện tử uy tín...

Kiểm tra mã vạch sản phẩm khi nhận hàng

Kiểm tra mã vạch là một trong những cách cần làm để xác định mỹ phẩm đang dùng có phải hàng chính hãng hay không, do đó nên yêu cầu cửa hàng cho mở hàng kiểm tra trước khi thanh toán, đồng thời cần có chính sách đổi/trả hàng.

Thử kích ứng trên một vùng da nhỏ

Vì tình trạng da của mỗi người là khác nhau và đặc biệt phù hợp với những thành phần mỹ phẩm nhất định hoặc dạng thức nhất định. Cho nên bất kể mỹ phẩm đó được quảng cáo tốt nhưng vẫn có thể gây kích ứng, tốt nhất chúng ta nên test thử kích ứng lên vùng nhỏ da tay trước khi sử dụng trên mặt hoặc toàn thân.

THANH PHONG

BÁC SĨ TẠI NHÀ

Nguy cơ "nát" da vì dùng mỹ phẩm không rõ nguồn gốc

Hỏi: *Sau khi mua một lọ sữa rửa mặt được bán livestream trên mạng xã hội, da tôi bị bong tróc, kích ứng và mang ra cửa hàng chính hãng thì được thông báo là sản phẩm nhái. Tôi rất băn khoăn sản phẩm nhái ảnh hưởng ra sao đến da?*

Nguyễn Thu Hương
(quận Hoàn Kiếm, Hà Nội)

Đáp: Mỹ phẩm không có nguồn gốc xuất xứ rõ ràng thường là mỹ phẩm giá rẻ và không được các cơ quan chức năng kiểm nghiệm. Tác hại tới sức khỏe cũng tỷ lệ thuận với thời gian và mức độ sử dụng mỹ phẩm của mỗi người. Sử dụng càng lâu dài, càng nhiều chủng loại mỹ phẩm thì mức độ, nguy cơ ảnh hưởng tới sức khỏe càng cao. Có nhiều người đã phải đến bệnh viện điều trị da mặt sau một thời gian dùng mỹ phẩm không rõ nguồn gốc.

Khi sử dụng mỹ phẩm không rõ nguồn gốc, một số người bị ảnh hưởng tức thì như da mẩn đỏ, nổi ban, dị ứng. Một số trường hợp bị muộn hơn, sau khi dùng sản phẩm được một thời gian thì da mặt bị bào mòn, mỏng hơn, giãn mạch nhiều hơn.

Đối với những loại sản phẩm bị làm giả, đa số có thành phần là những kim loại nặng trong mỹ phẩm. Khi dùng những sản phẩm có quá nhiều chì hay những kim loại nặng có thể làm cho da bị sạm hơn. Những chất kim loại này khi vượt quá hàm lượng cho phép sẽ gây hại cho sức khỏe con người. Khi sử dụng những loại mỹ phẩm này lâu sẽ gây biến đổi gen và các tế bào, phát sinh các bệnh về gan, nội tiết... thậm chí còn ảnh hưởng đến chức năng sinh sản, gây vô sinh. Đặc biệt, một nguy cơ nữa đó là sau khi sử dụng mỹ phẩm kém chất lượng trong thời gian dài có thể dẫn đến ung thư da.

Thạc sĩ, Bác sĩ Nguyễn Ngọc Oanh
khoa Da liễu, Bệnh viện Bạch Mai

Thu Hà Nội - điểm nhấn của du lịch Thủ đô

BẢO KHÁNH

Mùa thu là mùa đẹp nhất trong năm của Thủ đô Hà Nội. Không ít người con xa xứ mong ước được trở về, còn du khách trong nước và quốc tế muốn đến Hà Nội vào độ thu sang để hòa mình trong làn gió se se mang theo hương cốm mới, trong cái nắng hanh hao vàng như rót mật trên những mái nhà rêu phong, hay thưởng thức các món ăn đặc sắc của mùa thu Hà Nội... Với những nét đặc trưng riêng có, Hà Nội đang tập trung xây dựng các sản phẩm du lịch mùa thu trở thành sản phẩm mang thương hiệu riêng có.

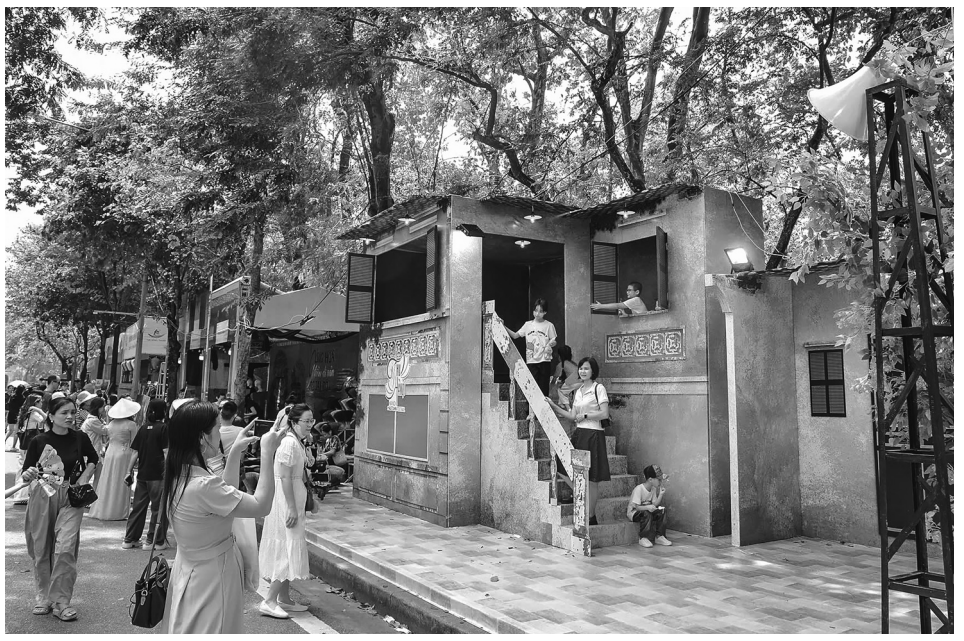
"Cô gái mang nét duyên ngầm"

Từ lâu, vẻ đẹp của Hà Nội mùa thu đã xuất hiện trong nhiều tác phẩm thi ca, nhạc họa, khắc sâu trong tâm thức của những người yêu Hà Nội. Hà Nội vào thu như khoác lên mình một tấm áo mới. Khí hậu mát mẻ hơn, thiên nhiên tươi đẹp hơn và lòng người cũng dịu dàng hơn. Những con phố, những ngôi nhà cổ mái ngói rêu phong đắm chìm trong hương hoa sữa nồng nàn. Những di tích lịch sử mang trong mình câu chuyện của quá khứ như thì thầm kể chuyện ngàn xưa.

Thu Hà Nội còn mang đến bao sản vật, món quà của thiên nhiên. Những hạt cốm xanh như ngọc, thơm hương lúa non bọc trong lá sen. Những bát bún ốc tỏa hương vị chua thanh của bỗng rượu, cà chua cùng vị béo, giòn của những con ốc hồ Tây. Những miếng chả rươi vàng ươm thơm hương lá chanh cùng vị ngậy bùi của rươi - một sản vật của trời chỉ có trong những ngày thu ngắn ngủi "Tháng Chín đôi mươi, tháng Mười mùng năm"...

Ẩm thực thu Hà Nội ghi dấu ấn sâu sắc trong lòng người dân và du khách bởi yếu tố "mùa nào thức nấy", các món ngon được chế biến qua bàn tay khéo léo và gu thưởng thức tinh tế của người Hà Nội. Chẳng thế mà Hà Nội liên tiếp được các trang du lịch quốc tế bình chọn là điểm đến hấp dẫn. Tháng 3-2024, Hà Nội dẫn đầu trong số 25 "Điểm đến ẩm thực tốt nhất thế giới" do TripAdvisor bình chọn. Trước đó, kênh truyền hình CNN đã bình chọn Hà Nội là một trong 12 điểm đến hàng đầu thế giới dành cho khách du lịch trong mùa thu năm 2022...

Khẳng định sức hấp dẫn của mùa thu Hà Nội, Phó Chủ tịch Hiệp hội Du lịch Hà Nội Nguyễn Tiến Đạt chia sẻ: "Không đẹp rực rỡ như các hoa hậu, mùa thu Hà Nội giống như cô gái mang nét duyên ngầm khiến người ta nhớ mãi. Tôi đã đi qua 40 nước, ban đầu cũng bị choáng ngợp trước vẻ đẹp của các thành phố châu Âu hiện đại hay các đô thị cổ kính của châu Á. Nhưng mùa thu Hà Nội luôn gợi lên trong lòng mình nỗi nhớ da diết, khắc khoải mà có lẽ chỉ những người xa quê hương mới hiểu...".

Du khách hào hứng chụp ảnh tại không gian tái hiện Hà Nội xưa trong khuôn khổ Festival Thu Hà Nội 2024. Ảnh: Bảo Trung

Tạo lập thương hiệu điểm đến

Sức hấp dẫn của mùa thu là điều kiện thuận lợi để xây dựng những sản phẩm du lịch mang thương hiệu riêng có cho Hà Nội. Đó là ý kiến của nhiều doanh nghiệp lữ hành trong buổi tọa đàm "Điểm đến du lịch Thu Hà Nội" do Trung tâm Xúc tiến Đầu tư, Thương mại, Du lịch thành phố Hà Nội (HPA) tổ chức trong khuôn khổ Festival Thu Hà Nội lần thứ II năm 2024 vừa qua. Sau hai năm tổ chức, sự kiện này đã cho thấy tính hiệu quả khi thu hút hàng chục nghìn lượt du khách mỗi năm. Năm 2023, Festival Thu Hà Nội đã được trao giải "Việc làm" trong khuôn khổ Giải thưởng "Bùi Xuân Phái - Vì tình yêu Hà Nội lần thứ 16". Theo Phó Giám đốc Trung tâm HPA Nguyễn Trần Quang, đây là minh chứng rõ nét cho thấy dấu ấn sáng tạo trong việc khai thác thế mạnh riêng có của mùa thu để xây dựng các sản phẩm du lịch đặc thù, góp phần đưa du lịch Thủ đô thành ngành kinh tế mũi nhọn.

Để xây dựng được các sản phẩm du lịch mùa thu Hà Nội hấp dẫn nhằm thu hút khách du lịch trong nước và quốc tế, Phó Chủ tịch Hiệp hội Du lịch Hà Nội Nguyễn Tiến Đạt đưa ra gợi ý với chùm tour đặc sắc gồm: Tour trải nghiệm mùa thu Hà Nội qua 5 giác quan, Phototour Thu Hà Nội, Foodtour Hà Nội, Tour áo dài, City tour Hà Nội bằng đường sắt nội đô trên cao và xe bus điện... "Hà Nội cần khai thác tối đa các lợi thế sẵn có để xây dựng thành những sản phẩm mang bản sắc. Khi có sản phẩm hấp dẫn, các doanh nghiệp sẽ liên kết thành các liên minh bán sản phẩm. Cùng với đó, cần có sự nghiên cứu bài bản, sự vào cuộc của ngành Du lịch Thủ đô nhằm xây dựng thương hiệu du lịch Thu Hà Nội, lấy đây làm điểm nhấn, từ đó tăng cường quảng bá xúc tiến để du khách biết và đến Hà Nội vào mùa thu cũng như các mùa khác trong năm" - ông Đạt nói.

Từ góc độ của một người nghiên cứu và gắn bó với ẩm thực nhiều năm, Ủy viên Ban Thường vụ Hiệp hội Văn hóa Ẩm thực Việt Nam Lê Thị Thiết cho rằng, cần nâng tầm ẩm thực Hà Nội bằng việc đầu tư xây dựng các con đường và không gian trải nghiệm ẩm thực, gắn các món ăn với những câu chuyện văn hóa thông qua lời kể của các nghệ nhân ẩm thực, tăng cường trao truyền các bí quyết nấu các món ngon Hà Nội cho thế hệ trẻ và du khách để họ có thêm trải nghiệm và hiểu sâu hơn về văn hóa ẩm thực Hà Nội...

Với định hướng xây dựng sản phẩm du lịch thu Hà Nội trở thành một trong những điểm nhấn của du lịch Thủ đô, Trưởng phòng Xúc tiến Du lịch (Trung tâm HPA) Nguyễn Hữu Việt cho biết, Festival Thu Hà Nội được Thành phố xác định là một trong những sự kiện trọng điểm thu hút du khách. Thời gian qua, Hà Nội đã triển khai nhiều chương trình quảng bá xúc tiến nhằm truyền thông, quảng bá các sản phẩm mùa thu để du khách trong nước và quốc tế biết tới. "Chúng tôi kỳ vọng đây sẽ là thương hiệu riêng có của Hà Nội, giống như Lễ hội pháo hoa Đà Nẵng hay Lễ hội Oktoberfest của Đức, để cứ đến mùa thu, Hà Nội lại tràn ngập dấu chân và những nụ cười của du khách" - ông Nguyễn Hữu Việt bày tỏ.■

KHÁM PHÁ

3 thức quà thu từ cốm

Cốm làng Vòng

Mỗi độ thu về, người Hà Nội lại háo hức chờ đợi thưởng thức những hạt cốm mới. Cốm ngon nhất phải là cốm làng Vòng (phường Dịch Vọng, quận Cầu Giấy), loại cốm được làm từ nếp cái hoa vàng hạt tròn căng, bóng mẩy. Ngay khi gặt về, người ta cẩn thận tuốt từng bông lúa lấy thóc, đãi bỏ hạt lép rồi cho vào chảo gang và rang trên bếp. Khi thóc đạt tỉ lệ "2 quằn 3 róc", tức là cứ 2 hạt thóc bị quằn còn 3 hạt róc vỏ thì người ta cho vào cối, giã đều và sảy bỏ trấu. Theo kinh nghiệm dân gian, cứ giã như vậy 7 lần, cốm sẽ đạt tới độ dẻo và ngon nhất. Cuối cùng, người ta gói cốm trong lá ráy và lá sen rồi buộc bằng sợi rơm nếp để cốm không bị khô, lại giữ được màu xanh ngọc và hương thơm vốn có.

Bánh cốm

Người Hà Nội không chỉ sành ăn mà còn tinh tế trong việc chế biến các món. Chỉ với những hạt cốm, người ta có thể chế biến thành xôi cốm, bánh cốm, chả cốm, chè cốm... Hà Nội nổi tiếng với đặc sản bánh cốm Hàng Than, thứ bánh không thể thiếu trong các dịp lễ quan trọng, đặc biệt là lễ ăn hỏi. Bánh cốm Hàng Than có vỏ ngoài xanh mướt, nhân đỗ dừa vàng ươm, thơm ngậy. Trong các lễ ăn hỏi, bánh cốm hình vuông là biểu trưng cho đất, đi kèm với bánh phu thê hình tròn - biểu tượng của trời tạo nên ý nghĩa âm - dương hòa hợp, đủ đầy, đại diện cho sự sung túc, hạnh phúc của đôi lứa. Ngoài ra, bánh cốm Hàng Than cũng là món quà Hà Nội được du khách thập phương yêu thích.

Xôi cốm

Xôi cốm là đặc sản nổi tiếng của làng Kiều Mộc thuộc xứ Đoài xưa, nay là xã Cổ Đô (huyện Ba Vì). Xôi cốm thường được dâng cúng thành hoàng làng Ất Linh Lang đại vương trong lễ cúng cơm mới vào dịp đầu thu hoặc trong các dịp lễ tết quan trọng của người làng Kiều Mộc. Để nấu được món xôi cốm ngon, người ta phải ngâm gạo nếp trong nước ấm rồi để ráo nước, sau đó ngâm trong hỗn hợp gồm nước lá gừng tươi, lá nếp và củ gừng giã nhỏ trong 2 tiếng để gạo đượm hương thơm và có màu xanh lục. Tiếp đó, người ta đem hấp cách thủy trên bếp cho đến khi xôi chín dẻo, mùi thơm của gạo nếp non quyện với vị gừng cùng màu xanh biếc của lá nếp. Ngày nay, xôi cốm được bán phổ biến trên các con phố của Hà Nội, đặc biệt là các hàng quán trong khu vực phố cổ.

MỘC LAM

Thành phố Valladolid sở hữu kho tàng lịch sử hiếm có.

Có một Valladolid khác

THÁI THỊNH

Valladolid từng có thời là thủ đô của đế chế Tây Ban Nha hùng mạnh, nhưng những ngày vinh quang đó đã xa. Ngay cả nhiều người Tây Ban Nha hiện nay cũng chỉ biết đến Valladolid với tư cách một trung tâm công nghiệp nhẹ. Vậy nhưng Valladolid hoàn toàn có thể cạnh tranh với những trung tâm du lịch hàng đầu ở Tây Ban Nha như Madrid, Barcelona, Valencia bởi sự hấp dẫn của văn hóa và lịch sử...

Thành phố cổ kính

Ấn tượng đầu tiên về Valladolid của nhiều du khách là thành phố này vô cùng nhỏ xinh. Chỉ có khoảng 300.000 người sống ở Valladolid, và du khách có thể ghé thăm mọi điểm đến nổi tiếng chỉ bằng cách đi bộ. Điểm đến đầu tiên mà khách bộ hành nên ghé qua là quảng trường San Pablo, "trái tim" của Valladolid. Ở giữa quảng trường là tượng đài vua Philip II (1527 - 1598). Ông sinh ra và lớn lên tại Valladolid. Lâu đài Pimentel cùng với cung điện Hoàng gia Valladolid gần đó là nơi ở và nơi làm việc của nhiều thế hệ hoàng tộc Tây Ban Nha. Hai công trình này nổi tiếng nhờ lối kiến trúc Phục hưng tiêu biểu và bộ sưu tập hiện vật về cuộc đời - sự nghiệp của Philip II và nhiều nhà cầm quyền Tây Ban Nha khác.

Nằm cạnh lâu đài Pimentel là nhà thờ San Pablo. Vua Philip II và Philip IV (1605 - 1665) đều được rửa tội tại đây. Hoàng đế Pháp Napoleon (1769 - 1821) cũng từng đến thăm nhà thờ. Châu Âu có không ít nhà thờ tráng lệ, nhưng ít có nhà thờ nào lại biến mặt tiền thành một bức phù điêu cực kỳ hoành tráng như San Pablo. Bất kỳ cuốn sách nào nói về phong cách kiến trúc Gothic đều lấy mặt tiền của nhà thờ San Pablo làm ví dụ. Bên trong nhà thờ San Pablo không có nhiều vàng bạc, kính màu như những nhà thờ Tây Âu khác, nhưng kiến trúc sư đã khéo léo sử dụng cửa sổ và ánh sáng tự nhiên để tôn lên vẻ đẹp của những tảng đá trắng được dùng để xây nhà thờ.

Ở Valladolid có không dưới 20 bảo tàng. Du khách không nên bỏ qua Bảo tàng Điêu khắc quốc gia, nơi trưng bày bộ sưu tập những tác phẩm điêu khắc quý giá nhất của Tây Ban Nha từ thế kỷ XIII - XIX. Du khách sẽ tìm thấy tác phẩm của những bậc thầy như Alonso Berruguete (1488 - 1561), Gregorio Fernández (1576 - 1636) và Pedro de Mena (1628 - 1688).

Cách Bảo tàng Điêu khắc quốc gia không xa là ba bảo tàng lưu giữ ký ức của ba danh nhân. Người thứ nhất là thi hào, kịch sĩ José Zorrilla (1817 - 1893) - người con của Valladolid đã làm sáng danh thành phố bằng không ít tác phẩm kịch lịch sử và sử thi đậm chất lãng mạn. Vị danh nhân thứ hai không ai khác ngoài nhà thám hiểm lừng danh Christopher Columbus (1451 - 1506). Ông dành năm cuối của cuộc đời mình trong một ngôi nhà nhỏ ở Valladolid, nơi đang trưng bày nhiều tài liệu do ông soạn thảo. Vị danh nhân thứ ba là đại văn hào Miguel de Cervantes (1547 - 1616). Ông sáng tác tiểu thuyết "Don Quixote" lừng danh khi đang sống ở Valladolid. Ngôi nhà nơi ông sống hiện là bảo tàng mang tên nhà văn và đón hàng nghìn lượt du khách mỗi năm.

Tận hưởng cuộc sống hiện tại

Valladolid không chỉ có quá khứ. Thành phố này có nhiều thú vui đáng để du khách tận hưởng. Ẩm thực Valladolid lừng danh nhờ các món nướng, mà nổi tiếng nhất là món cừu sữa quay (lechazo). Những con cừu non dưới 35 ngày tuổi khi được quay trên ngọn lửa đốt gỗ xạ hương sẽ mang vị thơm không thể nhầm lẫn. Người ta dùng lechazo cùng những món xúp như sopa de chícharos (đậu hầm lá bạc hà) và coliflor al ajoarriero (súp lơ hầm tỏi). Tráng miệng thì có các món bolla de chicharrones (bánh bì lợn), roscos de yema (bánh rán trứng), mariquitas (chuối mỡ rán)...

Valladolid nằm giữa 5 vùng làm rượu nổi tiếng Cigales, Toro, Rueda, Ribera del Duero và Tierra de León. Cả 5 vùng đều được bảo hộ chỉ dẫn địa lý. Riêng rượu Ribera đã được giới quý tộc Tây Âu ưa chuộng hàng trăm năm nay. Hoàng tộc Tây Ban Nha lại thích rượu Rueda, và ngày nay, các xưởng nấu rượu ở Rueda vẫn duy trì tục tiến rượu lên vua hằng năm. Các loại vang đỏ, vang trắng và vang rosé ở địa phương mang hương vị không đâu có nhờ nguồn nguyên liệu chính là loại nho được trồng trên đất pha cát, đá vôi và đất sét. Một số trang trại và xưởng rượu trong vùng đã mở dịch vụ homestay để du khách trải nghiệm mọi khâu sản xuất rượu từ hái nho đến đóng chai.

Câu lạc bộ bóng đá Real Valladolid vừa được thăng hạng lên La Liga sau mùa giải năm ngoái. Khách du lịch ghé thăm Valladolid không nên bỏ qua cơ hội đi xem đội bóng này thi đấu. Các cổ động viên Real Valladolid nhiệt tình đến mức nhiều khi họ mở tiệc trước cả giờ bóng lăn, hãy ăn mừng cùng họ với những vại bia và xiên xúc xích salchicha de Zaratán nổi tiếng.

Ngoài những lễ hội mang tính tôn giáo thì hai sự kiện nổi tiếng nhất ở Valladolid là Giải vô địch Tapas thế giới và Festival phim quốc tế Valladolid (thường gọi là Seminci). Tapas không chỉ riêng một món ăn nhất định mà chỉ chung những món điểm tâm. Tapas có thể là tôm rán, sandwich cá cơm, thịt xiên nướng, salad olive... Cứ đến tháng 11 hằng năm, Valladolid lại tổ chức Giải vô địch Tapas thế giới để các đầu bếp từ những nước nói tiếng Tây Ban Nha trổ tài. Nhân dịp này, hơn 40 quán bar trong thành phố cũng cung cấp miễn phí các món tapas cho thực khách thưởng thức thỏa thích.

Festival phim quốc tế Valladolid được tổ chức lần đầu tiên vào năm 1956. Ban đầu chỉ có các bộ phim tôn giáo được tham gia festival, nhưng sự kiện này dần chuyển thành một hoạt động tôn vinh các bộ phim mang giá trị nhân văn. Seminci là cơ hội để những nhà làm phim độc lập đem "trình làng" các tác phẩm thể nghiệm của họ, và một số đạo diễn, biên kịch, diễn viên nổi tiếng của Tây Ban Nha đã trưởng thành từ Seminci. Khách du lịch muốn tìm hiểu về nền điện ảnh Tây Ban Nha hãy tham dự Festival phim quốc tế Valladolid được tổ chức vào tháng 3 hằng năm.■

THẾ GIỚI MUÔN MÀU

Thiên nhiên đặc sắc vùng Castile-León

Tây Ban Nha tự hào là quốc gia có nhiều khu dự trữ sinh quyển được UNESCO công nhận nhất thế giới với 55 khu vực. Chỉ riêng vùng tự trị Castile-León đã có tới 10 khu dự trữ sinh quyển với những nét đặc sắc riêng.

Khu dự trữ sinh quyển Babia bao gồm thung lũng cùng tên nằm dưới chân dãy núi Cantabria, có diện tích khoảng 38.107ha. Đây là mảnh đất của núi cao và vực sâu, của những cánh đồng đá khô khốc và những dòng sông chảy xiết. Không ít vận động viên leo núi chuyên nghiệp tìm đến Babia để chinh phục những đỉnh núi cheo leo như Peña Ubiña (2.417m), Peña Orniz (2.193m), Montihuero (2.180m)... Babia còn từng được bầu chọn là nơi tốt nhất để quan sát các hiện tượng thiên văn trên toàn đất nước Tây Ban Nha.

Cách Babia không xa là Khu dự trữ sinh quyển Los Ancares Leoneses nằm ở rìa phía tây của dãy núi Cantabria. Mảnh đất trung du Los Ancares Leoneses sở hữu những cánh rừng sồi, nhựa ruồi và thanh tùng hàng nghìn năm tuổi, xung quanh là các đồng cỏ rộng hút tầm mắt. Người dân địa phương sống bằng nghề thu hái hạt dẻ, chăn thả gia súc, và gần đây là kinh doanh homestay. Tổ tiên họ là người tiền sử sống trong những hang đá, đơn cử như hệ thống hang động ở ngọn núi Peña Piñera. Nơi đây đã được UNESCO công nhận là Khu di sản văn hóa thế giới nhờ sở hữu nhiều bức tranh tường có từ thời đại đồ đồng. Ngoài ra còn phải nhắc đến Khu di tích lịch sử làng đá Chano được xây vào đầu thời kỳ đồ sắt. Nhiều ngôi nhà, miệng giếng bằng đá tại Chano vẫn đứng vững trước mưa gió mặc cho hơn 3.000 năm đã trôi qua.

Dãy núi Cantabria.

Khu dự trữ sinh quyển Los Valles de Omaña y Luna vốn là một vùng khai thác than quan trọng, nhưng ngày nay, ngành khai mỏ tại địa phương đã gần như biến mất. Hiện, trên diện tích 81.000ha của khu dự trữ chỉ còn 86 ngôi làng nhỏ sống bằng nghề nông. Con người rời đi thì thiên nhiên lại thế chỗ. Diện tích rừng cổ thụ tại đây được mở rộng theo từng năm. Những loài động vật như gấu nâu Cantabria và gà gô Á - Âu từng có thời biến mất khỏi Los Valles de Omaña y Luna nay đã trở lại "ngôi nhà xưa". Nhiều du khách yêu thích đi bộ thường dành hai, ba ngày đi trên những nẻo đường mòn cắt ngang rừng ở Los Valles de Omaña y Luna để vừa thỏa mãn đôi chân, vừa tận mắt khám phá tự nhiên. Đến những tháng hè lại có thêm hoạt động câu cá hồi đang trong mùa bơi ngược sông để đẻ trứng.

THỊNH QUANG

Huyện Thạch Thất thực hiện hiệu quả chính sách dân tộc

PHƯƠNG UYÊN

Những năm qua, việc thực hiện chính sách dân tộc thiểu số, miền núi được huyện Thạch Thất thực hiện hiệu quả. Nhờ đó, đồng bào dân tộc thiểu số yên tâm, tin tưởng và hăng hái tham gia xây dựng làng bản, gia đình văn hóa, phát triển kinh tế, góp phần xây dựng nông thôn mới, xây dựng khối đại đoàn kết dân tộc.

Người dân tộc Mường, xã Tiến Xuân (huyện Thạch Thất) tích cực giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa qua lời ca, điệu múa chiêng Mường. Ảnh: Ánh Dương

Phát huy hiệu quả chính sách dân tộc

Chia sẻ về việc thực hiện các chính sách dân tộc thiểu số, miền núi ở địa phương, Phó Bí thư Thường trực Đảng ủy xã Yên Trung Nguyễn Thị Mến cho biết: Yên Trung có 4 thôn, tổng số 960 hộ với 4.088 nhân khẩu, trong đó người dân tộc Mường chiếm 82%, dân tộc Kinh chiếm 18%. Các dân tộc luôn đoàn kết xây dựng quê hương. Nhiều năm qua, việc thực hiện chính sách dân tộc và Chương trình mục tiêu Quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi ở xã luôn được Đảng bộ, chính quyền xã chủ động, tích cực triển khai. Việc thực hiện các chính sách đối với đồng bào dân tộc thiểu số nói chung, với hộ nghèo có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn nói riêng, được tiến hành một cách công khai, dân chủ, đúng quy định gắn với công tác kiểm tra, giám sát.

Các hộ nghèo ở xã Yên Trung được hỗ trợ xây dựng và sửa chữa nhà ở, được hỗ trợ tiếp cận nguồn vốn ưu đãi để đầu tư sản xuất. Nhiều hộ đã tận dụng lợi thế, tiềm năng sẵn có để phát triển các mô hình trồng cây, nuôi gia súc, gia cầm... Tính đến hết năm 2023, Yên Trung chỉ còn 3 hộ nghèo, 9 hộ cận nghèo, thu nhập bình quân toàn xã đạt hơn 66 triệu đồng/người/năm.

Bên cạnh đó, việc phát huy, giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc Mường, phong tục tập quán của địa phương ở Yên Trung được thể hiện qua các hội thi, lễ hội cùng các trò chơi dân gian như bắn nỏ, kéo co, ném còn... Hiện nay, 100% số thôn trong xã đều có câu lạc bộ cồng chiêng, câu lạc bộ bắn nỏ. Xã có 4/4 thôn đạt danh hiệu Thôn văn hóa, 5 cơ quan được công nhận Cơ quan văn hóa; hằng năm có hơn 95% số hộ gia đình đạt danh hiệu Gia đình văn hóa...

Bà Nguyễn Thị Mến thông tin thêm: Với sự quan tâm của thành phố và huyện, nhiều công trình cơ sở hạ tầng trong xã đã được đầu tư xây dựng, giúp bộ mặt nông thôn ngày càng được đổi mới.

Đóng góp tích cực trong việc đưa chính sách dân tộc thiểu số, miền núi vào cuộc sống, ông Đinh Như Môn, người có uy tín ở thôn 3 (xã Yên Bình) luôn động viên các con, cháu và đồng bào trong thôn tập trung đẩy mạnh phát triển kinh tế, chú trọng chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi, áp dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật vào sản xuất nông nghiệp... Từ đó, thôn 3 từng bước xóa bỏ tập quán canh tác lạc hậu, bỏ vườn tạp để trồng các loại cây có giá trị kinh tế cao như mít, bưởi, nhãn... Kết quả là mức sống, thu nhập của đồng bào dân tộc thiểu số ở thôn ngày càng được cải thiện, nâng cao.

Chủ tịch UBND xã Yên Bình Nguyễn Văn Tùng ghi nhận: Những người có uy tín của xã luôn tích cực vận động đồng bào tham gia thực hiện hiệu quả các phong trào thi đua và các cuộc vận động, như: "Toàn dân tham gia bảo vệ môi trường", "Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh", "Người Việt Nam ưu tiên dùng hàng Việt Nam"..., góp phần phát triển kinh tế - xã hội trong vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Cùng với đó, những người có uy tín của xã luôn tích cực tham gia giám sát việc thực hiện các chế độ, chính sách, nhất là chính sách đối với đồng bào dân tộc thiểu số. Họ luôn lắng nghe và nắm bắt tâm tư, nguyện vọng của đồng bào để đề xuất chính quyền các cấp quan tâm giải quyết kịp thời các khó khăn, vướng mắc.

Còn tại địa bàn xã Tiến Xuân, những năm qua, cấp ủy, chính quyền và Ủy ban MTTQ Việt Nam xã cùng các tổ chức thành viên luôn tích cực tuyên truyền, vận động nhân dân tham gia xây dựng nông thôn mới, nông thôn mới nâng cao. Phó Bí thư Đảng ủy xã Tiến Xuân Quách Hữu Nghiệp cho biết: Trong 5 năm (2019 - 2023), nhân dân trong xã đã tham gia hơn 12.000 ngày công, hiến hơn 6.000m^2 đất, đóng góp hơn 20 tỷ đồng, ủng hộ bằng hiện vật khác trị giá hơn 2 tỷ đồng để xây dựng các công trình hạ tầng, công trình an sinh xã hội.

Thành tựu từ thực hiện hiệu quả chính sách

Kết quả thực tế tại Thạch Thất có được là nhờ huyện thực hiện hiệu quả Kế hoạch số 138/KH-UBND ngày 15-7-2016 và Kế hoạch 253/KH-UBND ngày 11-11-2021 của UBND thành phố Hà Nội về Phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc miền núi của Thủ đô Hà Nội. Cụ thể, giai đoạn 2019 - 2024, huyện Thạch Thất đã thực hiện 32 dự án trên địa bàn 3 xã vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi là Tiến Xuân, Yên Trung, Yên Bình với tổng mức đầu tư 628,31 tỷ đồng. Việc đầu tư tập trung vào các lĩnh vực như cơ sở hạ tầng về giao thông, xây dựng nhà văn hóa, trường học, trạm y tế... Huyện triển khai thực hiện 10 công trình giao thông huyết mạch với hơn 25km đường; đầu tư 23,57km đường điện chiếu sáng trục chính trên địa bàn 3 xã miền núi; cải tạo, sửa chữa, xây mới 15 nhà văn hóa thôn, 82 phòng học, 6 khu nhà hiệu bộ, 3 nhà đa năng tại các trường học; xây dựng, cải tạo, mua sắm trang thiết bị cho 3 trạm y tế xã và triển khai xây dựng phòng khám đa khoa Yên Bình...

Bên cạnh đó, chính sách tín dụng liên quan tới việc vay vốn phát triển kinh tế, giảm nghèo cũng phát huy hiệu quả tích cực. Hằng năm, Huyện ủy, UBND huyện chỉ đạo Phòng giao dịch Ngân hàng Chính sách Xã hội huyện tạo điều kiện cho các hộ nghèo được vay vốn phát triển sản xuất để nâng cao thu nhập, góp phần giảm nghèo bền vững cho nhân dân, trong đó có đồng bào dân tộc thiểu số. Cùng với các chương trình tín dụng cho vay đang được triển khai trên địa bàn huyện, các hộ gia đình đồng bào dân tộc thiểu số ở 3 xã miền núi còn được thụ hưởng nguồn vốn ưu đãi theo Nghị định số 28/2022/NĐ-CP ngày 26-4-2022 về chính sách tín dụng ưu đãi thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia về phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi.

Phó Chủ tịch UBND huyện Thạch Thất Nguyễn Thị Bích Ngọc cho biết: Trong giai đoạn 2019 - 2024, Phòng Giao dịch Ngân hàng Chính sách Xã hội huyện Thạch Thất đã giải ngân cho 1.735 lượt khách hàng là người dân tộc thiểu số và miền núi trên địa bàn huyện với tổng số tiền 66,684 tỷ đồng, giúp các hộ đầu tư phát triển sản xuất, nâng cao thu nhập.

Cuộc vận động "Toàn dân chung sức xây dựng nông thôn mới" trên địa bàn huyện Thạch Thất nói chung và 3 xã miền núi nói riêng được các cấp ủy Đảng, chính quyền từ huyện đến cơ sở tập trung lãnh đạo, chỉ đạo, có sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị và nhân dân. Sau khi hoàn thành và được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới từ năm 2015 - 2016, các xã Tiến Xuân, Yên Bình, Yên Trung tiếp tục thực hiện xây dựng xã đạt chuẩn nông thôn mới nâng cao giai đoạn 2021 - 2025. Đến nay, xã Tiến Xuân có 8/19 tiêu chí đạt và 11/19 tiêu chí cơ bản đạt; xã Yên Trung có 8/19 tiêu chí đạt và 11/19 tiêu chí cơ bản đạt; xã Yên Bình có 10/19 tiêu chí đạt và 9/19 tiêu chí cơ bản đạt.

Phó Chủ tịch UBND huyện Thạch Thất Nguyễn Thị Bích Ngọc khẳng định: Thời gian tới, huyện tập trung đẩy mạnh phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số, miền núi theo hướng bền vững, gắn phát triển kinh tế với giải quyết tốt các vấn đề xã hội, giảm nghèo bền vững, nâng cao đời sống nhân dân, từng bước thu hẹp khoảng cách chênh lệch giữa miền núi, đồng bằng và thành thị. Trong sản xuất nông nghiệp, huyện chỉ đạo các xã tập trung chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng tích cực, tăng dần tỉ trọng dịch vụ, du lịch, công nghiệp; đẩy nhanh tiến độ xây dựng nông thôn mới nâng cao..., từng bước cải thiện và nâng cao đời sống nhân dân.■

TRANG BÁO CÓ SỰ PHỐI HỢP CỦA BAN DÂN TỘC THÀNH PHỐ HÀ NỘI

Hà Nội mới Cuối tuần
Tổng Biên tập: Nguyễn Minh Đức. Phó Tổng Biên tập: Mai Thị Kim Thoa, Lương Chí Công, Lại Bá Hà. Trưởng ban: Lê Đức Hải. Phó Trưởng ban: Nguyễn Đức Thuật, Cao Hải Giang. Trình bày: Nguyệt Thơ
Tòa soạn: 44 Lê Thái Tổ, quận Hoàn Kiếm, Hà Nội. ĐT: (024) 38253067 - Fax: (024) 38248054. TT Phát hành: (024) 39288772 VPDD: 143 Nguyễn Thông, P.9, Q.3, TP Hồ Chí Minh
Chỉ số: 12402 ISSN 0866-8871. Email:hnmcuoituan@hanoimoi.com.vn. GPKB: Số 69/GP-BTTTT cấp ngày 20-02-2023. In tại Cty TNHH MTV In báo Hà Nội mới. Giá: 4.800 đồng.